

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Gürcüstanda Azərbaycan
vətəndaşlarına
terror təlimləri
keçirilir -
sensasiya
yazısı səh.13-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 30 avqust 2023-cü il Çərşənbə № 152 (8288) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Qarabağdakı sülhməramnlara niyə
“uzaqvuran” komandan gətirilir?

General Lentsovun
gəlişi separatçılarda
nikbinliyə səbəb
olmuşdu,
general-mayor Kirill
Kulakova gəlincə...

yazısı səh.9-da

İran səfirindən “Zəngəzur
müharibəsi” hədəsi

yazısı səh.4-də

Putinin partiyası Paşinyanın
cəzalandırılmasını istəyir

yazısı səh.5-də

Bakıya qarşı “talış-muğan”
təxribatının “sirri”

yazısı səh.6-da

“Tik-Tok”un Azərbaycan
seqmentində qadın alveri iddiası

yazısı səh.10-da

Prezidentin yeni təyin
etdiyi səfirlər - dosye

yazısı səh.7-də

Hadisə kimi açıqlama:
türk müğənnilər
ölkəmizdə vergi ödəmir

yazısı səh.11-də

İnformasiya
təhlükəsizliyi strategiyası
təsdiqləndi - nələr var?

yazısı səh.14-də

Zəlzələyə hazır olmalıyıq
- ekspert deyir ki...

yazısı səh.2-də

Okamponun qərəzli
hesabatı haqda: “Bu
dövlətin sifarişidir”

yazısı səh.7-də

KTMT-nin Azərbaycanla
təhlükəli qonşuluq planı

yazısı səh.5-də

MAKRONUN ÖZÜNÜ QARABAĞDA “ODA ATMASI” NİN ŞOK SƏBƏBİ

Fransa neçə müddətdir ki, Azərbaycan
Dəmir Yollarının özəlləşdirilməsini və 99 illiyə
nəzarət paketinə sahiblənmək istəyir

yazısı səh.12-də

“44 seriyalı humanitar missiya” Xankəndinin qapısında

Bakıdan erməni əhalisi üçün humanitar yük göndərildi, separatçılar isə
təhdidə keçdi; “Bu yol açılacaq, ya da açılacaq...” yazısı səh.8-də

Azərbaycanda
jurnalistlərin
üç böyük
günahı - Roma
Papası açıqladı

yazısı səh.3-də

Rəhib Salmanov

Hakimin özünə
“ölüm hökmü”
çıxarmasının
sirri

yazısı səh.11-də

Hacıbala
Abutalıbov
YAP-dan niyə
küsüb?

yazısı səh.3-də

Gömrükdəki Aslanı həbs etdilər

Qanunsuz avtomobil idxalı müqabilində külli miqdarda rüşvət alan vəzifəli şəxs ifşa olunub.

Bu barədə Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğu və Dövlət Gömrük Komitəsinin birgə məlumatında deyilir.

Məlumatla görə, Dövlət Gömrük Komitəsinin Mərkəzi Gömrük Ekspertizası İdarəsinin eksperti vəzifəsində işləyən Aslan Bayramovun qanunsuz əməlləri barədə həmin komitədən daxil olmuş məlumat əsasında Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsi tərəfindən keçirilmiş əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində cinayət işi başlanıb.

Aparılmış istintaq-əməliyyat tədbirləri ilə Aslan Bayramovun qeyd edilən vəzifədə işləyərkən ayrı-ayrı şəxslərdən rüşvət qismində aldığı 13 min 500 manat məbləğində pul vəsaiti müqabilində vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə edərək Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin "İstismar olunan minik avtomobillərinin Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə gətirilməsinin məhdudlaşdırılması haqqında" 29.03.2023-cü il tarixli qərarının tələblərini pozmaqla vəzifə saxtakarlığı törətməsinə, yəni 2023-cü ilin may-avqust aylarında Gürcüstandan Azərbaycana idxal olunmuş istehsal tarixi 10 ildən artıq olan ümumilikdə 45 avtomobilə aid sənədləri saxtalaşdıraraq qanunsuz rəsmiləşdirməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

İş üzrə toplanmış sübutlar əsasında Aslan Bayramov Cinayət Məcəlləsinin 308.2 (ağır nəticələrə səbəb olan vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə), 311.3.2 (təkrar rüşvət alma), 311.3.3 (külli miqdarda rüşvət alma) və 313-cü (vəzifə saxtakarlığı) maddələrlə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb olunaraq barəsində məhkəmənin qərarı ilə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

General-mayorun istintaqı bitdi, məhkəmə başlayır

Müdafiə Nazirliyinin Maliyyə İdarəsinin sabiq rəisi, general-mayor Nizami Məmmədovun da ittiham olunduğu cinayət işi üzrə istintaqın ona aid hissəsi yekunlaşdırılıb. İşin N.Məmmədova aid hissəsi ayrılaraq baxılması üçün Bakı Hərbi Məhkəməsinə göndərilib.

Bu barədə sabiq generalın vəkili Rəşad Mirmehdizadə bildirib.

Vəkil həmçinin qeyd edib ki, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində aparılan cinayət işi üzrə istintaq müddətində müvəkkili və digər təqsirləndirilən şəxslər tərəfindən ümumilikdə 40 milyon manata yaxın vəsait dövlət büdcəsinə ödənilib və bu proses davam edir.

"Barəsində məhkəməyə göndərilən 128 cild cinayət işi ilə Nizami Məmmədov ağır sağlamlıq durumu ilə əlaqədar çox çətinliklə tanış ola bilib və bəzi vəsatətlər verib. Hazırda Bakı Hərbi Məhkəməsinə məhkəmə baxışının başlanılması gözlənilir", - deyər R.Mirmehdizadə qeyd edib.

Qeyd edək ki, bir müddət əvvəl Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində başlamış silsilə araşdırmalar üzrə Müdafiə Nazirliyinin maliyyə strukturlarında mənimsəmə faktları müəyyən edilib.

Yüksək çinli maliyyə xidmət rəisləri ilə yanaşı, Müdafiə Nazirliyinin Maliyyə İdarəsinin rəisi, general-mayor Nizami Məmmədov da xüsusilə külli miqdar mənimsəmə cinayətlərində ittiham edilərək həbs edilibdir.

Zəlzələyə hazır olmalıyıq - ekspert deyir ki...

Zəlzələ fiziki, maddi, mənəvi, psixoloji problemlər yaradır. Bu təbii fəlakət hələ baş verməzdən əvvəl insanlar arasında ajiotaja səbəb olur.

Son günlər ölkəmizdə ən çox müzakirə olunan və insanları qorxuya salan mövzulardan biri də zəlzələdir. Əhali bu ilin fevral ayında Türkiyədə baş verən dəhşətli zəlzələnin nəticələrini yada saldıqca xoflanır. Bu səbəbdən ölkəmizin ərazisində baş verən yüngül təkanları belə güclü zəlzələ ilə eyniləşdirirlər. Bizdə də dağıdıcı zəlzələ ola biləcəyini düşüncələr var.

Sosioloq Əhməd Qə

şəmoğlu da Modern.az-a açıqlamasında zəlzələnin insanlarda əsassız qorxu yaratdığını bildirib.

"Hər insanın bütün fəaliyyətində, hərəkətində 4 mühüm amil rol oynayır: insanın psixoloji keyfiyyətləri, mühit, aldığı informasiya, üstünlük verdiyi dəyərlər... Bu amillər qarşılıqlı əlaqədə insanın davranışını formalaşdırır.

Biz bu sahədə insanlara məlumat verməli, təhlükənin böyük olmadığı barədə informasiya çatdırmalıyıq. Zəlzələ elədir ki, insanlar içlərində xofla yaşayır. Bunu aradan qaldırmaq lazımdır. Bəzən yalançı xof yaranır.

Əgər zəlzələ Türkiyədə

baş veribse, hökmən burada da olacaq deyər bir şey yoxdur. Bir tərəfdən də təhlükəsizliyimizi təmin etməyə çalışmalıyıq. Məsələn, tikilən evlərə diqqət artırılmalıdır. Hamıda bir arxayınlıq yaransın ki, Azərbaycandakı evlər Türkiyədə dəlbadal uçan evlər kimi deyil. Ola bilər 10 ildən sonra bizdə də zəlzələ baş versin. Bizim insanımız buna hazır olmalıdır".

"Yaponiyada sunami, zəlzələ olur, heç çox adam ölmür. Çünki Yaponiyada insanlar qorxmur. Biz o təcrübəni öyrənməli, öz ölkəmizdə də istifadə etməliyik və müvafiq işlər görməliyik", - sosioloq əlavə edib.

Amaşovun rəhbərlik etdiyi 104 yaşlı qəzet

Azərbaycanın qocaman nəşrlərindən olan "Xalq qəzeti"nin 104 yaşı tamam olur. Qəzet 29 avqust 1919-cu ildə təsis olunub. Əvvəlki adı "Kommunist" olan bu nəşr 27 avqust 1991-ci ildən "Xalq qəzeti" adlanır. "Xalq qəzeti"nin hazırkı təsisçisi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsi və qəzetin redaksiya heyətidir.

Qəzetin hazırkı baş redaktoru Əflatun Amaşov 2022-ci ildən mətbu orqana rəhbərlik edir.

"Yeni Müsavat" baş redaktoru və yarıdıcı kollektivini təbrik edir.

"Binə" və "Sədərək"də çalışan bu şəxslərə pul veriləcək

Bakıdakı "Binə" və "Sədərək" ticarət mərkəzlərini su basması sığorta hadisəsi hesab olunur.

Bu barədə Azərbaycan Sığortaçılar Assosiasiyası (ASA) İctimai Birliyindən bildirilib. Məlumatla görə, bu

hadisədən zərər çəkmiş sığortalı əmlakların sahiblərinə ödəniş ediləcək, sığortasız əmlakların sahibləri isə zərəri özləri qarşılamalı olacaqlar. "ASA olaraq sahibkarlara müraciət edərək bildiririk ki, bu kimi hadisələr nəticəsində əlavə xərc və maddi zərərle üzləşməmək üçün əvvəlcədən sığortalı olmalı və risklərini təminat altına almalıdırlar. Çünki daşınmaz əmlak sığortası həm icbaridir, həm də ümumilikdə sosial-iqtisadi müdafiə siperidir. Daşınmaz əmlakın icbari sığortası növü üzrə qeyri-yaşayış obyektlərinin sığorta tarifi obyektin yeri, təyinatı və miqyası nəzərə alınmaqla müəyyən olunur", - deyər assosiasiya bəyan edib.

"Qarabağ" - "Olimpiya" oyunu bu kanalda yayımlanacaq

"Qarabağ"ın UEFA Avropa Liqasının pley-off mərhələsində Sloveniya klubu "Olimpiya" ilə keçirəcəyi cavab oyununu yayımlayacaq kanal müəyyənənən.

Avqustun 31-də Tofiq Bəhrəmov adına Respublika stadionunda baş tutacaq qarşılaşma "CBC Sport" telekanalı vasitəsilə canlı yayımlanacaq. Adıçəkilən telekanal görüşü günün proqramına da daxil edib. Həmin gün saat 18:45-dən etibarən "Matça doğru" verilişi efirdə olacaq, 20:00-dan isə oyun tamaşaçılara canlı yayımla təqdim olunacaq.

Qeyd edək ki, avqustun 24-də Lyublyanada keçirilən ilk görüşün yayım hüququna malik olan "İdman TV" yalnız 69-cu dəqiqədən etibarən matçı canlı təqdim etmişdi. Həmin qarşılaşmada "Qarabağ" 2:0 hesablı qələbə qazanmışdı.

Sükan arxasında telefondan əl çəkməyənlərə müraciət

Daxili İşlər Nazirliyinin Nəqliyyatı İntellektual İdarəetmə Mərkəzinin (NİİM) sükan arxasında mobil telefonda istifadə edən sürücülərə müraciət edib.

NİİM-dən daxil olan müraciətdə deyilir: "Bəzi sürücülərin sükan arxasında mobil telefonda istifadə etməsi yol-nəqliyyat hadisələrinin baş verməsinə səbəb olur. Hətta elə hallar olub ki, piyada piyada keçidindən istifadə edən zaman fikri mobil telefona qarışan sürücü tərəfindən vurulub. Bu, bir faktdır ki, avtomobil idarə edərkən telefonla zəng etmək, mesaj yazmaq və ya gələn zəngi, mesajı cavablandırmaq sürücünün diqqətinin dağılmasına səbəb olur. Bu da qəzaya yol açır. Daxili İşlər Nazirliyinin Nəqliyyatı İntellektual İdarəetmə Mərkəzi sürücülərin bu istiqamətdə maarifləndirilməsi məqsədilə videoçarx hazırlayıb".

Roma Papası Fransisk İtaliya Jurnalistika Mükafatının (E Giornalismo) verilməsi mərasimində maraqlı açıqlamaları ilə diqqət çəkib. O bildirib ki, jurnalistlərin əsas günahları dezinformasiya, böhtan və qalmaqalları sevmələridir. Fransisk dezinformasiyanı jurnalistikanın birinci günahı hesab etdiyini deyib. Sonra isə böhtan və qalmaqalları göstərib. O, qalmaqallı mövzularda yazanları “kirə olan sevgi” adlandırdı.

Papa ictimai rəyi manipulyasiya etmək üçün saxta xəbərlərin yayılmasından da narahat olduğunu bildirib.

Xatırladaq ki, Roma Papası Fransisk bu məsələ ilə bağlı jurnalistləri tənqid etməsi ilk dəfə deyil. Bir neçə il öncə də Fransisk yalan və böhtan xəbərlər hazırlayan, yalan jurnalistləri sert tənqid edərək “saxta xəbərlər yayanlar nəcis yemə xəstəliyinə tutulublar” kimi ifadələr səsdirdi.

ləndirmişdi. Papa özü haqqında da mətbuatda böhtan dolu xəbərlər yazıldığını söyləyərək, bu peşənin düşdüyü vəziyyətin onu narahat etdiyini bildirmişdi: “Yalan və böhtan xəbər nəcis kimidir. Onu qəsdən hazırlayıb yayan da nəcis yemə xəstəliyinə tutulub. Saxta xəbərlər cəmiyyətə vurulan ən böyük və sağalmaz zərərdir”.

Bəs Azərbaycanda Roma Papasının açıqlamasına reaksiya necədir? Qalmaqallı materiallara görə jurnalistləri qınamaq nə dərəcədə doğrudur?

“Ədalət” qəzetinin təsisçisi Aqil Abbas mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a danışib: “Roma Papasının fikirləri ilə razılaşmam, amma onun özündən xoşum gəlmir. O, Roma deyil, xristianların papasıdır və bizə də mövqeyi normal deyil. Amma bir daha qeyd edirəm ki, fikirləri doğrudur, dezinformasiya baş alıb gedir. Heç kim də buna əncam çəkmir və yaxud çəke bilmir, mətbuata nəzarət yox-

Azərbaycanda jurnalistlərin üç böyük günahı - Roma Papası açıqladı

Aqil Abbas və Qulu Məhərrəmlidən ilginclik reaksiyalar

dur. Əgər onu yayanların bir-ikisini məhkəməyə versələr, belə olmaz, digərləri də ondan ibrət dərsi götürər, özlərini yığışdırarlar. Sosial şəbəkələrə isə ümumiyyətlə, nəzarət etmək mümkün deyil, bir adamın bir neçə profili var, bilinmir kimdir və yaxud xaricdə oturub.

Dezinformasiya bütün dünyada var. Məsələn, hazırda Rusiya-Ukrayna müharibəsi getdiyi dövrdə gündə nə qədər yalan informasiyalar yayılır. Rusiya tərəfi dezinformasiya yayır ki, guya Ukray-

nın 7-8 müxbirim var, onlara nə qədər deyirəm ki, qalmaqallı material tapın, amma tapa bilmirlər. Belə görünür ki, axırda məcbur qalıb, özüm qalmaqallı material yazacağam. Amma bir məsələ də var, bəzən jurnalistlər təhrif edirlər. Yəni deyilən sözü təhrif edib, şəxsin demədiyi sözü yazır, yayırlar, xüsusən də siyasətçilərin adından. Məsələn, bu yaxınlarda deputat Tahir Kərimlinin adından demədiyi sözü yaydılar. Çörək götürüb, Qurana and içdi ki, mən deməmişəm, xeyri olma-

nın sayı artır. Avropada ciddi dairələrin oxuduğu və məlumatlarını əsas götürdüyü yalnız bir neçə media qurumları var. Həmin media qurumları şayiələrdən uzaqdır, məlumatları dəqiqləşdirmədən vermir, ona görə də ciddi diplomatik dairələr daha çox bu media qurumlarını izləyir”.

Qulu Məhərrəmli qeyd edib ki, son vaxtlar şayiələr, dezinformasiyalar üçün çox ciddi mənbə meydana çıxıb ki, bu da sosial şəbəkələrdir: “Bəzən qəzetlər, hətta televiziya da həmin məlumatları dəqiqləşdirmədən yayır ki, bu da müəyyən narazılıq doğurur. Lakin o da məlumdur ki, informasiya cəmiyyətində heç nə gizli qalmır. Bu baxımdan, bütün qurumlar, o cümlədən dövlət qurumları, özəl şirkətlər və sairə media ilə ciddi şəkildə çalışır, eksəriyyətində piar strukturları, ictimaiyyətlə əlaqələr, mətbuat xidmətləri var. Ona görə də ortaya bir məlumat çıxan kimi dərhal məsələyə aidiyyət gətirilir.

Mətbuatın öz prinsipləri var, yeni hansı məlumatlar onlar üçün önəmlidir, ictimai əhəmiyyətlidir, cəmiyyət üçün gereklidir, faydalıdır, maraqlıdırsa, onları yayır. Amma bilməliyik ki, biz cəmiyyəti doğrudan da məlumatlandırmaq istəyirik, yoxsa yalançı məlumatlarla reyting, toplamaq, reklama sahib olmağa çalışırıq.

O ki qaldı Roma Papası və onun rəhbərlik etdiyi qurumla bağlı yayılan məlumatlara, bəli, onlar barədə çox sayda məlumatlar yayılır, həmin qurumun nüfuzunu ləkələyən cürbəcür məlumatlar ortaya çıxır, amma bunların bir çoxu da doğru çıxır. Məsələn, “Euronews” neçə vaxtdır ki, onların tədris müəssisələrində baş verən zorlama hadisələri, rahiblərin davranışları ilə bağlı ciddi məlumatlar, reportajlar, silsilə verilişlər verir. Bu baxımdan, burada şayiə ilə gerçək, doğru ilə yalan arasında sərhədləri dəqiq müəyyənləşdirməliyik. Yəni keyfiyyətli jurnalistikanı inkişaf etdirməliyik. Xəbərlərə verilən standartları qorumaq və xəbər parametrlərinə həmişə əməl etmək lazımdır”.

✎ **Xalidə GƏRAY**
“Yeni Müsavat”

Hacıbala Abutalıbov YAP-dan niyə küsüb?

Paytaxtın sabiq icra başçısı Qaraçuxur qəsəbəsinə villasında yaşayır

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin keçmiş başçısı Hacıbala Abutalıbov həmişə media üçün maraqlı şəxs olub. Jurnalistlərin əsasən “Bakı meri” adlandırdığı Hacıbala müəllim tutduğu vəzifələrdən uzaqlaşdırıldıqdan sonra onun səs-sorağı da kəsilib.

Adətən səs-küylü hadisələrə özünəməxsus tərzdə münasibət bildiren Hacıbala Abutalıbov 2 ildən çoxdur ki, mətbuatdan “gizlənir”. Media sonuncu dəfə onun Ramiz Mehdiyev haqqında məqaləsini yayımlayıb, özünü isə görməyib...

Bəs Hacıbala Abutalıbov indi haralardadır?

Modern.az saytının əməkdaşı keçmiş merin mobil telefon nömrələrinə bir neçə gün ardıcıl zəng vursa da, onunla əlaqə yaratmaq mümkün olmayıb.

Əvvəllər keçmiş merlə dostluq etmiş şəxsin bildirdiyinə görə, Hacıbala Abutalıbov çoxdandır tanımadığı nömrələrdən gələn zənglərə cavab vermir: “Bu il mayın 13-də Hacıbala müəllimin 79 yaşı tamam oldu. Eşitdiyimə görə, üzvü olduğu YAP-ın Veteranlar Şurasından təbrik zəngi gözləsə də, heç kim onu yada salmayıb. Bu da onun partiya küsüb inciməsinə səbəb olub”.

Adının çəkilməsini istəməyən həmsöhbətimiz deyib ki, Hacıbala Abutalıbov hazırda Bakıda - Qaraçuxur qəsəbəsinə villasında yaşayır: “Bildiyimə görə, yayda Qaxdakı evində dincəlirmiş, indi Bakıya qayıdıb. Ötən həftə Qaraçuxurdakı villasına girib-çıxanda görüblər”.

Müsahibimizin sözlərinə görə, gələn il 80 yaşı tamam olacaq Hacıbala müəllim yaxın çevrəsinə bildirib ki, yubileyinin təmtəraqla qeyd olunmasını arzulayır.

Hacıbala Abutalıbov 1995-ci ilin fevral ayından 2000-ci ilin yanvar ayınadək Bakı şəhəri Suraxanı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı işləyib.

2000-ci ilin yanvar ayından 2001-ci ilin yanvar ayına qədər baş nazirin müavini vəzifəsində çalışıb.

2001-ci ilin yanvar ayında Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı təyin edilib.

Düz 18 il Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinə rəhbərlik edən cənab Abutalıbov 21 aprel 2018-ci il tarixində bu vəzifədən azad edilib. Elə həmin gün də Prezidentin sərəncamı ilə baş nazirin müavini təyin edilib.

21 oktyabr 2019-cu ildə Hacıbala Abutalıbov baş nazirin müavini vəzifəsindən də azad edilərək təqaüdə göndərilib.

2021-ci il martın 5-də hakim Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) VII qurultayında Hacıbala Abutalıbov qurumun İdarə Heyətindən də kənarlaşdırılıb.

Onu əvvəlcə YAP-ın Veteranlar Şurasına da daxil etməyiblər. Yalnız 6 aydan sonra Hacıbala Abutalıbovun könlünü almaq üçün adını YAP-ın Veteranlar Şurasının siyahısına əlavə ediblər.

İranın Ermənistandakı yeni səfiri Mehdi Sübhani erməni mətbuatına açıqlamasında növbəti dəfə ölkəsinin “ermənidən betər ermənilik etməyə” hazır olduğunu bəyan edib. “Yeni Müsavat”ın Armenpress.am-a istinadən yaydığı məlumata görə, İrəvanda keçirilən iqtisadi sərgi zamanı İranın Ermənistandakı səfiri bəyan edib ki, ölkəsi Ermənistanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini qoruyur.

“Bizim əsas siyasətimiz Ermənistan Respublikası ilə əlaqələrin inkişafıdır. Biz Ermənistanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini müdafiə edirik”, - səfir bildirib. Sübhani əlavə edib ki, İran və Ermənistanın, xüsusən də Ermənistan müstəqillik əldə etdikdən sonra heç bir səviyyədə və heç bir sahədə problemi olmayıb. Təki olmasın, qaradışlığınız davam etsin!

Erməni jurnalistləri isə səfirdən “Azərbaycanın güc yolu ilə Zəngəzur dəhlizini açmağa cəhd edəcəyi təqdirdə” İranın nə edəcəyini, Ermənistanı necə yardım göstərəcəyini soruşub. O da cavabında bildirib ki, İran Ermənistanın sərhədlərinin dəyişdirilməsinin qəti əleyhinədir, onun ərazi bütövlüyünü dəstəkləyir və “bunun təmin olunması üçün addımlar atır”. “İran bu halda hansı konkret addımlar atacaq” sualına isə Sübhani özündənrazı şəkildə belə deyib: “Güç yolu ilə heç nə dəyişməyəcək. Mən deyəndə ki, İran Ermənistanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini dəstəkləyəcək, hər şey aydın olur”.

İran səfiri bununla da həddini aşaraq onun təmsil etdiyi dövlətin Ermənistan tərəfdən Azərbaycana qarşı müharibəyə qoşulmağa hazır olduğuna işarə vurub. Səfirinin bu açıqlaması növbəti dəfə Azərbaycanda dini məzhəbəçiliyin, narkomaniyanın yayılmasından tutmuş açıq terrora qədər hər cür çirkin əməllərə əl atan fars rejiminin müsəlman məscidlərini təhqir edən, on minlərlə müsəlmanı qətl edən Ermənistanla birgə Azərbaycana qarşı döyüşəcək qədər rəzil mahiyyətə malik olduğunu təsdiqləyib. İran əslində Ermənistanı bu sayaq müdafiə etməklə həm də Cənubi Qafqazda nüfuzunu artırmağa çalışır, özünü “sərhədlərin pozulmasına qarşı mübarizə aparan dövlət kimi” göstərməyə cəhd edir. İran bu yolla Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin normalaşmasına problem yaratmağa cəhd göstərir. Fransa, Rusiya, daha başqa ermənisevər, Ermənistanı dəstəkləyən qüvvələrin tərəfindən çıxış etməyə çalışır və özünü onlara yaxın göstərmək istəyir.

Yada salaq ki, bu ilin yanvarında Azərbaycanın İrandakı səfirliyində terror aktı törədilib, bundan sonra ölkəmiz diplomatik korpusu bağlayıb. İran isə son həftələr az qala israr edir ki, səfirlik fəaliyyətini bərpa etsin. Terror aktından sonra Azərbaycanın Tehrandakı səfirliyi fəaliyyətini dayandırıb. İran səfiri Ermənistanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini kimdən qoruyur? Ermənistanın ərazi bütövlüyü deyəndə nəyi nəzərdə tutur? Axı Azərbaycanın Zəngəzura hərbi müdaxilə niyyəti yoxdur. Sadəcə, əldə edilmiş üçtərəfli razılaşmaya əsasən Zəngəzur koridoru açılmalı, yüklərin Naxçıvana maneəsiz keçdi təmin edilməli, dəhlizdə təhlükəsizliyi də Rusiya Federal Təhlükəsizlik Xidməti kontrol etməlidir. Ermənistan isə üç ildir ki, bu məsələni yubadır, qərb rayonlarımızdan Ermənistan-dan keçməklə Naxçıvana quru yolumuz açılmaq bilmir. Yəni burada Azərbaycanın Zəngəzura hücum planı yoxdur. Baxmayaraq ki, tarixi torpaqlarımızdır, lakin beynəlxalq hüquqla Ermənistanın suveren ərazisi kimi qəbul etmişik. Sadəcə, qərbi azərbaycanlıların qayıdış planı var. Amma Tehran açıq şəkildə Zəngəzur dəhlizinin açılmasına qarşıdır. Ona görə “Cənubi Qafqazın sərhədləri dəyişə bilməz”, “Ermənistanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyirik” kimi bəyanatlar səsləndirirlər. İran iddia edir ki, koridor açılarsa, strateji və iqtisadi cəhətdən kənarda qalacaqlar. Tehranın İrəvanda ki, koridor açılarsa, strateji və iqtisadi cəhətdən kənarda qalacaqlar. Tehranın İrəvanda ki, koridor açılarsa, strateji və iqtisadi cəhətdən kənarda qalacaqlar.

qaldı Ermənistan kömək etsin. Sadəcə, bu açıqlamalarla Ermənistanı öz orbitində saxlamağa çalışır. Digər tərəfdən, məqsəd Ermənistan üzərindən Gürcüstana keçid və Avropaya gedən yolu saxlaya bilməkdir. Ermənilər yaxşı bilirlər ki, Zəngəzur qədim Azərbaycan torpaqlarıdır. Onlarda qorxu var ki, Azərbaycan bu ərazilərinə də sahiblənə bilər. Ona görə erməni jurnalistlər səfirə belə suallar verirlər. Ümumiyyətlə, Ermənistan yaxşı anlayır ki, Qarabağdakı müharibə cənab verəcək, kompensasiya ödəyəcək. Amma təminatı ödəməyə maddi imkanları yoxdur, ona görə Zəngəzurun Azərbaycana qismən qaytarılması müzakirə mövzusunda çevriləcək. Ona görə Ermənistan bu mövzuda onları dəstəkləyə qüvvələr axtarırdır. Hələlik İran və Fransa İrəvanı bu məsələdə dəstəkləyir, başqa qüvvə yoxdur”.

Siyasi icmalçı Fuad Əliyev İranın Ermənistanda olan əvvəlki səfirinin də eyni açıqlamalar verdiyini xatırladı. İrəvana gedən iranlı səfirlərin özlərini Ermənistanın Xarici İşlər Nazirliyinin işçisi kimi apardığını söyləyən ekspertin sözləri-

İran səfirindən Bakıya hədə - “Zəngəzur müharibəsi” başlasa...

Tehranın İrəvandakı yeni elçisi “ermənidən betər ermənilik etməyə” hazır olduğunu bəyan edib və ölkəsinin Ermənistanın ərazi bütövlüyünü hər məsələdə dəstəklədiyini açıqlayıb;
hərbi ekspert: “İranın özünə dəstək verən lazımdır...”

ne görə, Sübhani rəsmi Tehranın mövqeyini ifadə edib: “Xarici işlər naziri Abdullahian da eyni ritorika ilə danışır. Burada təəccüblü heç nə yoxdur. İran rejimi erməni-pərəst olduğunu çoxdan sübut edib. Açıq, onlardan fərqli gözləntimiz qalmayıb. Bundan sonra soyuq qonşuluq münasibətləri mümkün ola bilər. Eyni zamanda nəzərə almaq lazımdır ki, cənub qonşunun bu addımları bir oyundur. Söhbət Zəngəzur dəhlizindən gedir. Onlar Ermənistanı görə deyil, koridorun açılmaması üçün bizə qarşıdır. Tehran hesab edir ki, dəhliz işə düşəndə onlar bir qəpik də qazanmayacaq, strateji əhəmiyyətlərini itirəcəklər, Orta Asiya və Çindən daşınan yüklər səbəbindən İranın bir rolu qalmayacaq”.

Təhlilçi postmüharibə dövründə Ermənistanın iki mərkəzdən əsas güc aldığı düşündür: “Fransa və İran. Köhnə müttəfiqlər bir aradadır. Avropa Birliyinin müşahidə missiyası da elə fransızların göstərişi ilə regiona yerləşiblər. Bu iki güc müharibədə kapitulyasiya etmiş Ermənistanı dirçəltmək üçün kömək edir. Hindistandan gələn silahlar İran vasitəsilə Zəngəzura çatdırılır. Habelə, İrana bağlı

“İran” adı necə yaranıb?

“İran” sözünü, əgər səhv etməsəm, birinci dəfə indiki Əfqanıstan torpağında yaşamış, bəzi rəvayətlərə görə, Firdovsinin ustası olmuş Əsədi Tusi və daha sonra Əbülqasim Firdovsi işlədib. Firdovsi yazdığı “Şahname” əsərində İran kəlməsi işlədib və bu da çox maraqlıdır ki, onun şəhərlərini və hüddurlarını da müəyyən edib”.

Tərcüməçi Əli Şükrü Kulis.az-a müsahibəsində belə deyib. “Firdovsinin təsvir etdiyi İran hazırkı İran coğrafiyası ilə üst-üstə düşür. Əfsanədə olan İran barədə danışdıq, lakin İran bir ölkə kimi demək olar, məhz Nadir şahdan sonra ara-sıra işlənib. Qacar dövründə “Məmaliki-Məhrusə (qorunmuş məmləkətlər)” və bəzən də “Məmaliki-Məhruseyi Qacar (Qacara mənsub məmləkətlər)” adlanıb. Bu, sadəcə, bir ad olub - millət və xalq deyil. Siyasət aləmində isə bu, keçən əsrin 30-cu illərində baş verib. Birinci əslən özbək millətindən olan Səid Nəfisi adlı tanınmış alim bu haqda bir məqalə yazır və təklif edir ki, ölkənin adı “İran” olsun. Bu təklif savadsız Rza şahı xoş gəlir və 27 dekabr 1934-cü ildə 60 ölkəyə məktub yazaraq xahiş edir ki, bundan sonra başçılıq etdiyi ölkənin adını “Persiya”, “Pers”, “Perse” yox, məhz “İran” adlandırsınlar. Hətta bundan uzun müddət sonra Türkiyə səfirliyi ilə qarşılıqlı razılığa gəlirlər ki, Türkiyə “Osmanlı” deyil, Türkiyə adlansın və onun müqabilində Türkiyə də qəbul edir ki, indiki “İran” deyilən əraziyə “Əcəm” yox, “İran” adı verilsin. Rza şah 10 il sonra mədəniyyət, ictimai sahədə “islahatlar”a başladı. Camaata necə və nə cür paltar geymək qaydaları tətbiq elədi”.

silahlı “Həşdi Şabi” qruplaşmasının və PKK qüvvələrinə ibarət 1500 nəfərin Ağdərə istiqamətində yuva saldığı xəbərləri yayılır, Fransa da hərbi-siyasi, eləcə də diplomatik dəstəyini əsirgəmir. Hətta ən böyük səfirliyi İraqdan sonra Ermənistanda olan Birləşmiş Ştatlar da o dərəcədə İrəvana hamilik etmir. Yəni biz kimlərlə üz-üzə

qaldığımızı, dostumuzu və düşmənimizi yaxşı tanıyırsınız, keçmişdən dərslər çıxarmırsınız, o baxımdan bu gün İrana da, digərlərinə də münasibətdə hansı siyasət yürütmək lazım olduğunu gözəl bilirik. Prezidentin xarici siyasəti və son addımlarımız da bunu təsdiqləyir”.

□ **Emil SALAMOĞLU**
“Yeni Müsavat”

Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı (KTMT) İranı təşkilatın "Döyüş Qardaşlığı - 2023" təlimlərinə müşahidəçi qismində dəvət edib. Bunu KTMT-nin Birgə Qərargahının rəisi general-polkovnik Anatoli Sidorov avqustun 28-də keçirdiyi mətbuat konfransında deyib. O bildirib ki, təlimlərə həmçinin Çin, Səudiyyə Ərəbistanı və Monqolustan hərbi müşahidəçiləri də qatılacaq.

A. Sidorov təlimlərin planını açıqlamayıb, lakin aviasiya komponentinə və xüsusən də çoxlu sayda pilotsuz uçuş aparatlarının istifadəsinə ciddi diqqət yetiriləcəyini vurğulayıb.

Qeyd edək ki, "Döyüş Qardaşlığı-2023" təlimləri sentyabrın 1-dən 6-dək Belarusa keçiriləcək.

Xatırladaq ki, KTMT-yə Rusiya, Ermənistan, Belarus, Tacikistan, Qazaxıstan və Qırğız Respublikası daxildir. Rusiyanın əsas söz sahibi olduğu KTMT ilə əməkdaşlığa xüsusilə İranın cəlb edilməsi və Azərbaycan ətrafında hərbi blokun gücləndirilməsi niyyəti Bakının narahat etməlidirmi? İranın KTMT-yə qəbul edilməsi mümkündürmü?

Hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, KTMT-nin təlimlərinə qurumunun rəsmi üzvlərindən başqa adətən müşahidəçi kimi İran, Çin, Monqolustan və digər bəzi dövlətlər də dəvət olunur. Şübhəsiz ki, Azərbaycanı narahat edən məsələlərdən biri İranın oraya cəlb edilməsi və İranın statusunda asılı olmayaraq orada iştirakıdır. Ona görə də Azərbaycan İran-Ermənistan-Rusiya üçlüsünün KTMT təlimlərində bir araya gəlməsini müşahidə etməli və prosesi

nəzarətdə saxlamalıdır: "Həm də dəqiqləşdirməliyik ki, bu hərbi təlimlərdə İran silahları və texnikaları istifadə olunurmu. Rusiyanın silahları, texnikaları hazırda Rusiya-Ukrayna müharibəsi zonasındadır. 9 may qələbə paradında ağır silahlarını çıxarda bilməyən Rusiya KTMT təlimlərinə haradan silah cəlb edəcək? Bu maraqlıdır. İstisna deyil ki, İranda istehsal olunmuş silahlardan istifadə olunacaq. KTMT üzvü olan dövlətlərlə sərhəddə olan dövlət kimi Azərbaycana maraqlıdır ki, bu qurumun təlimlərində hansı silahlardan istifadə olunacaq. 2020-ci ildə 44 günlük müharibədə Ermənistan ordusunun silahlarının 70 faizini məhv etmişik. Ermənistan son zamanlar Hindistan və başqa dövlətlərlə silah alışı üçün müqavilələr bağlayıb. Biz Ermənistanın KTMT təlimlərində hansı silahları istifadə etməsini də bilməliyik. Müşahidələrimiz nəticəsində əldə etdiyimiz məlumatlara uyğun da gələcək planlarımızı qurmaliyq ki, həmin silahlar gələcəkdə sərhədimizdə bizə qarşı istifadə olunduğu halda qarşısını necə almalıyq. Ermənistan Hindistandan silahlar alır, İrandan PUA-lar əldə edir. Azərbaycan bu məsələləri dəqiq izləməli və gərəkən planlarını qurmaliyq".

KTMT-nin Azərbaycanla təhlükəli qonşuluq planı

Rusiyanın KTMT-nin monitoring missiyasının Ermənistanı yerləşdirilməsi təklifi qüvvədə qalır

Ekspert qeyd etdi ki, İranın gələcəkdə KTMT-yə üzv olması da mümkündür, lakin yaxın zamanda bunun baş verməsi mümkün deyil: "İranın KTMT üzvü olması da ha çox Ermənistan üçün xüsusi arzu olunandır. Rusiya hökumətində bəzi qüvvələr

düşdükləri indiki ağır durumda bəzi maraqlı ola bilərlər. İran da sanksiyalar altında olan müttəfiqsiz ölkə kimi KTMT üzvlüyündə maraqlı ola bilər. Ona görə də Azərbaycan KTMT-nin üzvü olan qardaş Qazaxıstan və Qırğızıstan respublikaları, eləcə də

Tacikistanla, Belarusa, hətta Rusiya ilə müəyyən iş aparmalıdır. İranın KTMT üzvlüyü məsələsinin reallaşmaması üçün addımlar atmalıdır. Dost ölkələrə izah edilməlidir ki, İran hər an ABŞ və müttəfiqləri ilə, İsrailə müharibəyə cəlb olunacaq dövlətdir. Belə

bir dövləti KTMT-yə qəbul etmək müharibə zamanı KTMT üzvü olan dövlətlərin marağına ciddi təhlükə vəd edir, KTMT faktiki olaraq müharibəyə cəlb edilmiş olar. İran istəyər ki, KTMT-yə üzv olsun və başqa dövlətləri də müttəfiqi kimi müharibəyə cəlb edərək tək qalsın. Belə bir perspektiv isə KTMT üzvü olan dövlətlər üçün fəlakətlər gətirər".

Yeri gəlmişkən, Rusiyanın Ermənistanın Azərbaycana sərhədində KTMT-nin monitoring missiyasının yerləşdirilməsi təklifi qüvvədə qalır. Bu barədə Rusiya Təhlükəsizlik Şurasından (TS) bildirilib.

Həmçinin vurğulanıb ki, Rusiya ABŞ, Al və ayrı-ayrı Qərbi ölkələrinin regiondakı vəziyyətin nizamlanmasına müdaxilə etmək cəhdlərini qeydə alır.

Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Putinin partiyası Paşinyanın cəzalandırılmasını istəyir

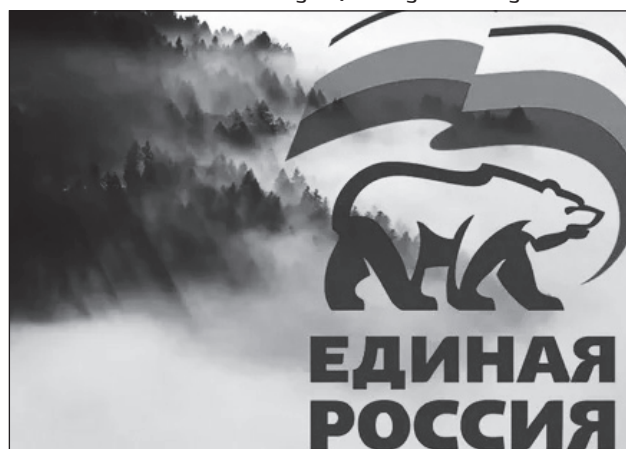
Dumanın hakim partiyadan olan üzvü açıq şəkildə çağırış edib ki, hazırkı baş nazir qeyri-legitim yolla hakimiyyətə gəlib, erməni xalqının onu dəstəkləməsi ciddi səhvdir; Moskva-İrəvan xəttində açıq düşmənçilik

Hakim "Vahid Rusiya" Partiyasından olan Dövlət Dumasının deputatı Yevgeni Fedorov rəsmi Moskvadan Ermənistanın anti-Rusiya siyasəti yürütməsinə etirazını bildirməyə çağırıb. O, bu barədə Haqqın.az-a müsahibəsində bildirib. Deputat Fedorovun sözlərinə görə, hazırkı baş nazir Nikol Paşinyan Ermənistanda qeyri-legitim yolla hakimiyyətə gəlib.

Onun fikrincə, erməni xalqının onun siyasi kursunu dəstəkləməsi ciddi səhvdir: "Erməni xalqı intihara doğru gedir. Aydındır ki, nə NATO, nə də Fransa Ermənistanı kömək edə biləcək. Ancaq eyni zamanda Paşinyan hakimiyyəti erməni xalqı üçün bəzi illüziyalar yaradaçaq ki, bu da son nəticədə Ermənistanın bir dövlət kimi mövcudluğunun sonlanmasına gətirib çıxaracaq". Ermənistanın statusuna gəlincə, Dövlət Dumasının deputatı xatırladı ki, SSRİ-də 1449 sayılı qanun var idi və onun əsasında bu ittifaqın respublikası Sovet ittifaqından çıxmaq üçün referendum keçirməli idi. Fyodorovun sözlərinə görə, Ermənistanın Azərbaycana olan münasibətinə səbəb də qanunu pozmasının birbaşa nəticəsidir. "Başa düşə bilmirəm, bizim Ermənistanla

hansı müttəfiqliyimiz var ki, hansı ki, obrazlı desək, "havadan asılıdır"?

Sözə Rusiya ilə strateji müttəfiqlik və mehriban münasibətlər quracağını, yəni forpost ölkə kimi qalacağı vədlərini verən Nikol Paşinyan əməlinə bunun əksini həyata keçirir və ya buna cəhd edir. Sorusun yaxından dəstəyi ilə hakimiyyətə gələn Paşinyan gec-tez Ermənistanı Rusiya orbitindən çıxarmağa çalışır ki, bu da Moskvada, eləcə də Rusiyanın hakim partiyasında zaman-zaman qıcıq və narazılıq yaradır. Ümumiyyətlə, Paşinyanın anti-Kreml ritorikası, Ermənistanda məktəblərdə rus sektorunun bağlanması, rus hərbi bazalarının çıxarılması, tələbi ilə təşkil edilən aksiyalar, KTMT-ni tərk etməklə bağlı səslənən çağırışlar və bir sıra addımlar qeyd etmək olar ki, heç də Putinin xoşuna gəlmir.

Professor Qabil Hüseynli "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, rus təfəkkürünə heyrət etməmək olmur: "Rusiyanın istər deputatı, istər daha yüksək rəngli məmuru olsun, söylədikləri subyektiv fikirlərdir, Rusiyanın strateji maraqlar çərçivəsində səslənən açıqlamalardır. Bu bəyanatlar imperialist ambisiyalara söykənən mövqedir. Əgər Paşinyan Rusiya ilə münasibətləri pisləşdirən addımlar atıbsa, o demək deyil ki, erməni xalqına pislik edib. O, Moskvaya soyuyan əlaqələr fonunda

Qərblə yaxınlaşa bilib. Bu kontekstdə Avropanın vasitçiliyi ilə Azərbaycanla sülh danışıqları aparılır. Hər bir dövlətin strateji maraqları var və ona uyğun siyasət yürüdür".

Q. Hüseynlinin sözlərinə görə, bu ayrı məsələdir ki, tarix boyu ermənilərin xisləti qucaq dəyişmək olub: "Bir zamanlar rusları seçmişdilər, indi Qərblə yaxınlaşırlar. Amma Qərbdə də Ermənistanı deyirlər ki, Rusiyanın təsir dairəsindən çıx və səni sona qədər dəstəkləyək. İndi Paşinyan bunu nə dərəcədə bacara-

racaq, söyləyə bilmərəm. Lakin Rusiyanın ümumi yanaşması bütün postsovet ölkələri üçün zərərliyə. Kremlin keçmiş sovet məkanına olan baxışı ucbatından bu dövlətlərin dünya ilə normal əlaqələr qurması çətinləşib, Rusiya daim mane olub. Elə Azərbaycana da aid etmək olar. O səbəbdən rusların tənqid edərkən istifadə etdikləri məntiqdə zərər qədr həqiqət yoxdur".

Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədova Ermənistan hakimiyyətinin 2018-ci ildən Rusiya ilə yola getmədiyi qənaətinədir. Onun fikrincə, burada İrəvanın addımlarına çox da dəqiq qiymət vermək olmaz, çünki Ukrayna müharibəsi dövründə Ermənistan Rusiyaya sanksiyalardan yayınmaq üçün ən çox kömək edən ölkələrdən biridir: "Fürsətli Ermənistan tarixin müxtəlif dövrlərində olduğu kimi yenə bulanıq suda balıq tutmaqla məşğuldur. Ermənistan regionda formalaşan geosiyasi qarışıqlıqdan maksimal dərəcədə yararlanmaq və eyni zamanda yarınlıq yolunu tutub. Sanksiyalardan dolayı yarımkəçiricilər, yüksək texnoloji avadanlıqlar, maşın və mexanizmlər, hava, su və quru nəqliyyat vasitələri və yüksək texnoloji məhsulları birbaşa olaraq idxal edə bilməyən Rusiya bunu Ermənistan vasitəsilə edir. Bunun nəticəsidir ki, Ermənistan mü-

haribəyə kimi həmin məhsullar üzrə Rusiyanın əsas tədarükçüləri olan ölkələrdən məhsul alışı kəskin artırıb".

Ekspert hesab edir ki, iqtisadi əlaqələr də pis deyil və Rusiyanı qane etməyən Paşinyanın yalnız siyasi addımlarıdır: "O da tez-tez mane edir. Gah sülhməramlılardan şikayətlənir, gah Moskvaya gedəndə Putinə yarınlıq. Avropada Rusiyanı ittiham edir, Soçidə başqa cür danışır. Məncə, Kreml liderinə də onu ram etmək asandır. Paşinyan kiçik və ləng addımlarla ölkəsini Rusiyadan uzaqlaşdırmağa çalışır, amma onu da anlayır ki, asan deyil, təsir rıçaqları çoxdur. Həmçinin bu gün Moskvaya Qarabağ məsələsində İrəvanı sıxışdırır. Açıq mətnlə ismarış verirlər ki, nə sülh, nə də tezdir, münaqişəyə səbəb ola bilər. Yəni Paşinyanın Qarabağın Azərbaycana aid olmasını şifahi nitqlə təsdiqləməsi heç nəyi həll etmir. Rusiya eyham vurur ki, Paşinyan çox söz deyər, yekun fikir bizə aiddir. Eləcə də Qərbi platformasında danışıqlar Rusiyanın xoşuna gəlmir. Ona görə bu gün Rusiya-Ermənistan əlaqələrini mehriban düşmənçilik adlandırmaq olar. Təbii ki, Putinin başı açılsa, Ermənistanda siyasi hakimiyyətin dəyişməsi üçün hansısa addımlar atmaq istərdi..."

Emil SALAMOĞLU "Yeni Müsavat"

Azərbaycanın Rusiyadakı səfirliyi Yekaterinburqda qondarma "Talış-Muğan respublikasının yaradılmasının 30 illiyi" münasibətilə təşkil olunmuş tədbirlə bağlı bəyanat yayıb.

"Yeni Müsavat" xəbər verir ki, səfirlikdən yayılan bəyanatda deyilir: "Azərbaycanın Rusiyadakı səfirliyi Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyinə qarşı yönəlmiş bu tədbirin keçirilməsinə etiraz olaraq Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinə etiraz notası göndərib. Həmçinin səfir Polad Bülbüloğlu Sverdlovsk vilayətinin qubernatoru Yevgeni Kuyvaşevə Azərbaycanın prinsipial mövqeyini və kəskin etirazını əks etdirən məktub ünvanlayıb. Bununla yanaşı, Yekaterinburqda fəaliyyət göstərən Azərbaycan-Ural ictimai milli-mədəni təşkilatının rəhbəri Şahin Şıxlinski də şəhərin müvafiq inzibati orqanlarına bununla bağlı müraciətlər göndərib".

Azərbaycan səfirliyi qeyd edir ki, belə bir təxribat xarakterli tədbirin təşkili və orada Yekaterinburq Şəhər Dumasının sədri İqor Volodinin qonağı kimi iştirak etməsinin yolverilməz olduğu Rusiya tərəfinin diqqətinə çatdırılıb. "Rusiyanın hakim partiyasının nümayəndəsinin bu addımı separatizmi təbliğ edir,

Bakıya qarşı "Talış-Muğan" təxribatının "sirri" və "niyə indi" sualı...

Azərbaycandan etirazlar: "Rusiya dövlətində separatizmi dəstəkləyən çevrələr nəzərə alınmalıdır ki, bu gün Rusiyanın özü ciddi şəkildə milli-etnik separatizmlə üzləşə bilər"

hinə fəaliyyət göstərmələri faktı olub. Özünü separatçı "Talış-Muğan respublikası"nın təsisçilərindən biri elan etmiş Fəxrəddin Abbasov isə 2019-cu ilin mayında Rusiyadan deportasiya edilib və o, DTX Bakı hava limanında onu saxlayıb.

DTX Fəxrəddin Abbasovu Cinayət Məcəlləsinin dövlət əleyhinə yönələn açıq çağırışlar və milli, irqi nifrət və düşmənçiliyin salınması, milli ləyaqətin alçaldılması mədələri ilə ittiham edib.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə hakim Faiq Qəniyevin sədrliyi ilə keçən məhkəmədə onun haqqında 16 il həbs cəzası verilib. 2020-ci ilin noyabrında Fəxrəddin Abbasov saxlanıldığı cəzaçxım müəssisəsində intihar edib.

Öncə qeyd edilməlidir ki, Rusiya öz ərazi hüduqları çərçivəsində Azərbaycanın suverenliyinə qarşı fəaliyyət

təhlükəli period yaşayır. Bəs belə bir vəziyyətdə Rusiyanın daxilində niyə separatizmə dəstək verənlər hələ də tapılır? Bu işdə şübhəsiz ki, erməni lobbisinin barmağı da var.

Politoloq Oktay Qasımov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Rusiyanın Yekaterinburq şəhərində bir qrup şəxsin qondarma "Talış-Muğan respublikasının 30 illiyi" tədbiri keçirməsi və buna şəhər rəhbərliyinin icazə verməsi, rəsmi şəxslərin də iştirak etməsi Azərbaycan tərəfindən haqlı olaraq etirazla qarşılansın. Çünki bu, qəbul edilməz məsələdir, Azərbaycan qanunlarına qarşı hərəkdir. Azərbaycanın Rusiyadakı səfirliyi çox haqlı olaraq etiraz bəyanatı yayıb. Rusiya şəhərində Azərbaycan qanunlarına hörmətsizlik iki ölkə arasında münasibətlərə, o cümlədən 22 fevral 2022-ci il tarixdə Azərbaycan və Rusiya lider-

baycana təzyiq etməyə çalışırlar. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, Rusiyanın sülhməramlı kontingenti Qarabağ bölgəsində fəaliyyət göstərir və Rusiyanın bu kontingentin bölgədə qalma müddətini uzatmaqla bağlı istəkləri var. Bu problem iki ölkə arasında ciddi müzakirə mövzudur. O baxımdan götürüldükdə belə separatçı hərəkatların dəstəklənməsi Rusiya tərəfindən heç də təsadüfi sayılmamalıdır. Amma nəzərə almaq lazımdır ki, belə davranışlar və Azərbaycana bu yolla təzyiq göstərmək həm iki ölkə arasında münasibətlərə və adını çəkdiyimiz memorandumun müddəalarına zidd olmaqla yanaşı heç bir perspektivi olmayan fəaliyyətdir. Çox yaxşı olar ki, Rusiya dövlətində separatizmi dəstəkləyən çevrələr nəzərə alsınlar ki, bu gün Rusiyanın özü ciddi şəkildə milli-etnik separatizmlə üzləşə bilər. Bu da Rusiya üçün çox ağır nəticələrə gətirə bilər".

Politoloq vurğuladı ki, separatçılarla əlaqədə olan, onlara dəstək verənlər həm də Rusiyadakı erməni lobbisi və Ermənistan xüsusi xidmət orqanlarıdır. Əvvəllər belə olub, indi də belədir. Həmin separatçılar Azərbaycandan kənarda olduqları üçün ermənilər onlarla təmasları daha rahat şəkildə həyata keçirirlər. Ələkrəm Hümmbətov və onun həmfikirliyi olan digər vətən xainləri dəfələrlə İrəvanda olaraq ermənilərin təşkil etdiyi tədbirlərdə iştirak ediblər və Azərbaycan əleyhinə açıqlamalar verib-

Putin-Ərdoğan görüşü diqqətdə

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan tezliklə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Ukrayna taxılının Qara dənizə ixracına icazə verən uğursuz müqaviləsini müzakirə etmək üçün Rusiyaya səfər edəcək.

BMT və Türkiyənin vasitəçiliyi ilə razılaşma bir il davam etdi, lakin keçən ay Moskvanın qərarından sonra sona çatdı. Ankara Rusiyanı Odessa dəniz limanlarının on milyonlarla ton taxıl göndərdiyi razılaşmaya qayıtmağa inandırmağa çalışır.

Taxıl ixracatı razılaşması uğursuz olduğundan, Rusiya qoşunları Ukrayna limanlarını raket yayımları və kamikaze dronları ilə atəşə tutdu.

Ədalət və İnkişaf Partiyasının nümayəndəsi Ömər Çelik, Ərdoğanın Rusiyanın Qara dəniz kurortu Soçiə "yaxın gələcəkdə" səfər edəcəyini söylədi, ancaq Rusiya Prezidenti Vladimir Putinlə görüşəcəyini açıqlamadı.

"Bu səfərdən sonra dəyişikliklər baş verə bilər və "Taxıl razılaşması" ilə bağlı yeni mərhələlər əldə edilə bilər" dedi.

Kreml bildirib ki, yaxın vaxtlarda iki liderin şəxsi görüşü barədə razılıq əldə olunub.

"Bloomberg" agentliyi iki anonim mənbəyə istinadən bildirib ki, Ərdoğanın gələn həftə, bəlkə də sentyabrın 8-də Hindistanda G20 görüşünə getməzdən əvvəl Putinlə Rusiyada görüşəcəyi gözlənilir.

Peskov təkzib edir: "Heç vaxt..."

"Putin heç vaxt Şolts və Makronla Qərbin anti-Rusiya sanksiyaları mövzusunda müzakirə etməyib". TASS-a xəbər verir ki, bu barədə Kremlin sözçüsü Dmitri Peskov danışıb.

"Kremlə Priqojinin dəfn mərasimi ilə bağlı heç bir məlumat yoxdur və Putinin orada iştirakı gözlənilmir. Kiyev Qərbi Moskvaya ilə mümkün qədər dərin münasibətlərə sürükləmək üçün mümkün və mümkün olmayan hər şeyi edir. LUNA-25 missiyasının uğursuzluğu saçını qoparmaq üçün bir səbəb deyil, səbəbləri təhlil etməli və yeni bir cəhd üçün onları aradan qaldırmalıdır. Rusiyanın Ay proqramı davam etdirilməlidir. Kreml Roma Papasının böyük Rusiyanın irsi haqqında sözlərini alqışlayır, nə yaxşı ki, pontifik Rusiya tarixini bilir", - sözçü deyib.

Azərbaycan və Rusiya arasında müttəfiqlik münasibətlərinin ruhuna köklü şəkildə ziddir, həmçinin ikitərəfli əməkdaşlığa xələl gətirir, - deyir bəyanatda bildirilir.

Azərbaycanın Rusiyadakı səfirliyi "İqor Volodine və bu tədbirin təşkilatçılarına qarşı təcili tədbirlər görməyə, gələcəkdə Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyinə qarşı belə təxribat xarakterli addımların qarşısını almağa çağırır". Bildirilir ki, səfirlik bu məsələ ilə bağlı Rusiya tərəfinin rəsmi cavabını gözləyir.

Yada salmaq ki, Moskvada Ermənistanda fəaliyyət göstərən talış separatçılarının bundan əvvəlki illərdə də Azərbaycan dövlətçiliyi əley-

göstərən, separatizmi dəstəkləyən qüvvələri Bakının mühakiməsinə verməlidir.

Bu, Azərbaycanla Rusiya arasında Müttəfiqlik Qarşılıqlı Fəaliyyəti haqqında Bəyanamənin 11-ci və 18-ci maddələri üzrə nəzəri situasiyanı əhatə edən halların şərtidir.

Məlumdur ki, Prezident İlham Əliyev yenə də dünyada separatizmi maliyyələşdirən, dəstəkləyən güclərə qarşı mübarizənin ön cəbhəsindədir. Rusiya isə Ukrayna müharibəsi səbəbindən Qərbin separatçılıq planları ilə üzləşir. Rusiya prezidenti Putin də dəfələrlə etiraf edib ki, Qərb ölkədə milli azlıqlar subyektlərindən yararlanaraq parçalamaq istəyir. Yeni Rusiya da özü hazırda bu cür

ləri arasında imzalanmış Müttəfiqlik fəaliyyətinə dair Memorandumun ruhuna tamamilə ziddir. Rusiya daxilində konkret mərkəzlər var ki, postsovet məkanına daxil olan ölkələrdə separatizmi dəstəkləyib həmin dövlətlərdə öz nüfuzlarını qorumağa, ölkələrə təsir rıçaqları əldə etməyə çalışırlar. "Talış-Muğan respublikası" ideyası da 1993-cü ilin avqustunda vətən xaini Ələkrəm Hümmbətov və onun dəstəsi tərəfindən ortaya atılsa da, təbii ki, bu ideya onların beyninin məhsulu deyildi. Bu işdə konkret olaraq həm Rusiya, həm də İran xüsusi xidmət orqanlarının rolu var idi. Bu gün də Rusiyada bəlli çevrələr bu məsələləri qızışdırmaqla Azər-

lər, sənədlərə imza atıblar. Rusiyada fəaliyyət göstərən həmin separatçı şəxslərlə erməni diasporu və Ermənistan xüsusi xidmət orqanlarının ciddi şəkildə işbirliyində olduğu sirr deyil. Ermənistanda bu separatçıları dəstəkləyən və onların rüporuna çevrilən radio da fəaliyyət göstərir. O şəxslər

ermənilərlə dostluq əlaqələri qurmaqla, ermənilərə işləməklə təkə Azərbaycan deyil, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda döyüşmüş, şəhid olmuş, qazi olmuş minlərlə vətənpərvər talışlara, talış millətinə də xəyanət ediblər".

□ Etibar SEYİDAĞA,
"Yeni Müsavat"

Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin keçmiş prokuroru Luis Moreno Okamponun Qarabağın erməniyəli sakirlərinin qondarma "soyqırımı" ilə bağlı "ekspert rəyi" ətrafında müzakirələr davam edir. Yada salaq ki, iyulun 29-da özünü "Qarabağ ermənilərinin lideri" adlandıran hərbi cinayətkar Araik Arutyunyan "təcili xahiş"lə Luis Moreno Okampoya müraciət edərək, Qarabağdakı vəziyyətlə bağlı ekspert rəyi tələb edib.

Məlumatla görə, Arutyunyan öz sorğusuna "vəziyyətlə bağlı məlumatlar olan sənədlər qovluğu" əlavə edib. İki gün sonra Okampo məktuba cavab verib.

O, "qərəzsiz qiymət verəcəyinə" söz verib. Budur, Okamponun fikrincə, Qarabağ iqtisadi rayonunda yaşayan ermənilərin "fiziki məhv edilməsinin" qarşısını almaq üçün digər məsələlərə yanaşı, "blokadanı" aradan qaldırmaq və bir neçə həftəlik zəruri malların tədarükünü bərpa etmək lazımdır". O, məruzə-

Okamponun anti-Azərbaycan hesabatı haqda yeni xəbər: "Bu dövlətin sifarişidir"

Yeganə Hacıyeva: "Onun arxasında Kremlin dayandığı barədə mülahizə təxribat məqsədi güdür"

yə Azərbaycan əleyhinə danışdığı haqda yeni bir versiya ortaya atılıb.

"EU Reporter"ın məqaləsində deyilir ki, Luis Moreno Okamponun arxasında Kreml dayanır.

"Qarabağdakı vəziyyəti "erməni soyqırımı" adlandırmaq qərəzdir və Okamponun arxasında Kremlin dayandığını sübut edir. Moskva Bakı ilə İrəvanın sülh müqaviləsi məsələsində tədricən yaxınlaşmasından son dərəcədə narahatdır. Moskva üçün bu

dən adekvat cavab verilib. İstər beynəlxalq məkanda, istərsə də Azərbaycan daxilindən bu cür əsassız bəyanatların təxribat xarakterli olduğu dünya ictimaiyyətinin nəzərinə çatdırılıb. İlk öncə Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi, Prezident Administrasiyasının xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev qərəzli, anti-Azərbaycan hüquqi hesabat hazırlayan vəkili Luis Moreno Okamponun ittihamlarına cavab verib.

olduğunu görə bilər. Okampo erməni lobbisinin onun üzərinə qoyduğu vəzifəni yerinə yetirməyə çalışır. Bu vəzifə Azərbaycana qarşı Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsində hər hansı sənədin qəbul olunması ilə bağlı təşəbbüsləri artırmağa çalışmaqdır. Luis Morena Okampo Argentinadandır və erməni lobbisinə çox yaxın şəxsdir. Onun bu gün sponsoru olan şəxs Argentinada xüsusi xidmət və təhlükəsizlik naziri olmuş, erməni lobbisinin üzvü olan şəxsdir. Ona

Prezidentin yeni təyin etdiyi səfirlər - dosye

Prezident İlham Əliyev Çin, İraq və Türkmənistanə yeni səfirlər təyin edib. Prezidentin sərəncamları ilə Həsən Zeynalov Azərbaycanın Türkmənistan-dakı səfiri vəzifəsindən geri çağırılıb, onun əvəzinə Qismət Gözəlov təyin edilib. Digər sərəncamlarla Bünyad Hüseynov Çinə, Nəsir Məmmədov isə İraqa səfir göndərilib.

1967-ci ildə anadan olan Qismət Gözəlov Bakı Dövlət Universitetinin Şərqşünaslıq fakültəsinin məzunudur.

O, 1998-ci ildən Xarici İşlər Nazirliyində müxtəlif vəzifələrdə çalışıb. Müxtəlif illərdə Azərbaycanın İstanbuldakı Baş Konsulluğunda konsul köməkçisi, konsul kimi vəzifələr icra edib. 2018-ci ilin dekabrında Türk Dövlətləri Təşkilatının (Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurası) baş katibinin müavini vəzifəsinə başlayıb. İngilis, ərəb, türk və rus dillərini bilir.

Bünyad Səməd oğlu Hüseynov 1977-ci ildə anadan olub. O, 1993-1998-ci illərdə Bakı Dövlət Universitetinin Şərqşünaslıq fakültəsinə, 2000-ci ildə (oktyabr-noyabr) Misir Diplomatika Akademiyasının Gənc diplomatlar üçün xüsusi kursunu, 2001-ci ildə (mart-aprel) Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasında Azərbaycan Respublikasının Xarici Siyasəti kursunu, daha sonra İran İslam Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyinin Diplomatika Məktəbini, ADA Universitetinin "Təkmilləşdirilmiş xarici siyasət proqramı 2015" kursunu bitirib.

2000-2001-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyinin İkinci Ərazi İdarəsində attaşə, 2001-2005-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının İran İslam Respublikasındakı Səfirliyində üçüncü katib, 2005-2006-cı illərdə Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyinin Birinci Ərazi İdarəsində ikinci katib, 2006-2009-cu illərdə Azərbaycan Respublikasının Çin Xalq Respublikasındakı Səfirliyində birinci katib olaraq çalışıb.

6 aprel 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının İran İslam Respublikasında fövqəladə və səlahiyyətli səfiri təyin edilib. O, həmçinin ölkəmizin İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı yanında daimi nümayəndəsi olub. 2021-ci ildə hər iki vəzifədən geri çağırılıb.

Nəsir Məmmədov isə Azərbaycanın İraqdakı səfirliyinin müvəqqəti işlər vəkili idi. O, daha əvvəl Azərbaycanın İtaliyadakı səfirliyində 2-ci katib vəzifəsini icra edib.

sində "Soyqırımı cinayətinin qarşısının alınması və cəzalandırılması haqqında" konvensiyaya istinad edib.

Okampo Kim Kardaşyana və kinoprodüser Erik İsrailyana müraciət edərək, onları Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yaşayan ermənilərə kömək etməyə və səslərini dünya ictimaiyyətinə çatdırmağa çağırıb.

Okamponun 2012-ci ildə Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin prokuroru vəzifəsindən istefaya getdiyini, o vaxtdan onun adının dünya KİV-ində yalnız korrupsiya qalmaqalları ilə və cinayətkarların maraqlarını ört-basdır etmək kontekstində hallandığını nəzərə alsaq, həmin şəxsin sözlərinin heç bir çəkisi yoxdur. Amma indi onun ni-

ssenari qəbul edilməzdir, çünki bu, Rusiyanın Cənubi Qafqazda təsirinin itirilməsi demək olacaqdır, - məqalədə qeyd edilir.

Okamponu dövryyəyə gətirənlər əslində məlumdur, - erməni əsilli amerikalı ulduz Kim Kardaşyan və amerikalı klinik professor Erik İsrailyan. Qeyd edək ki, professor İsrailyan bir neçə gün əvvəl özünün sosial şəbəkə hesabında Okamponun "hesabatını" böyük sevinclə paylaşmışdı. Ardınca isə onun dostu və iş ortağı Kardaşyan professorun paylaşımını öz səhifəsində yenidən yayımlamışdı. Beləliklə, Ermənistanın manipulyativ aktlarına daha bir yenisi əlavə olundu.

Luis Moreno Okamponun sərəm fikirlərinə çox keçmə-

Bəs bu hesabatın arxasında Rusiyanın dayanması iddiası nə qədər gerçəkdir? Bu, Moskva-Bakı münasibətlərinin gərginləşməsinə yönəlik informasiya təxribatı ola bilərmi?

Politoloq Yeganə Hacıyeva "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Okamponun hazırladığı hesabat tamamilə qərəzlidir. Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinin prokuroru olmuş şəxsin Azərbaycan-Ermənistan münasibətləri ilə bağlı erməni təzislərindən ibarət yalan, heç bir realığa aidliyi olmayan fikirləri onun necə "professional" olmasından xəbər verir: "İstənilən orta savadı olan şəxs o rəyi oxuyanda onun qeyri-obyektiv, səviyyəsiz, savadsız hazırlandığını və bu rəyin əhəmiyyətsiz kağız parçası

görə də Argentinadakı erməni lobbisinin əksər tədbirlərində Luis Morena Okampo başda oturur. Həmin keçmiş nazir "aeroportlar kralı" kimi tanınır, dünyanın bir sıra ölkələrində, o cümlədən Ermənistanla ona məxsus hava limanları var. Xocalıda aeroport tikilməsində də onun şirkətinin adı keçirdi. Okampo bu illər ərzində erməni lobbisinin onu bəsləməsinin haqqını ödəyir. O əmindir ki, erməni lobbisi əlini onun üzərindən çəkərsə, etdiyi qanunsuzluqlara görə həbs olunaçaq".

Y.Hacıyeva qeyd etdi ki, Okamponun şəxsiyyətinin ətrafında çox ilginclik məlumatları var: "Argentina mediasında o, seksual manyak olaraq təqdim olunur. Onun

prokuror olduğu dövrdəki işlərini araşdırdıqda bəlli olub ki, arxasında Kreml durur. Bütün işləri Rusiyanın xeyrinə olub. Amma bir məsələ var ki, bu adam rüşvətxordur və pulu kim verir onun üçün işləyir. Adam pullu xidmət göstərir. Pulu kimin verməsi onun üçün vacib deyil. Çünki prinsipsiz bir adamdır. Şəxsiyyətini pula satmış birisidir. Lakin ermənilərin istəyi ilə saxta rəy hazırlamasının

arxasında Rusiyanın dayanacağı barədə iddia düzgün deyil. Bu iddianı ortaya atmaqda məqsəd Kremlə Bakının arasında nifaq toxumu səpmək ola bilər. "EU Reporter"ın məqaləsində Luis Moreno Okamponun Azərbaycana qarşı rəy hazırlamasının arxasında Kremlin dayandığı barədə mülahizə doğru deyil və təxribat məqsədi güdür".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

**Buğda yeyib
cənnət Qarabağdan
çıxmaq...**

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Çox absurd günlər yaşayırıq. 4-5 il qabaq kimsə desəydi ki, Azərbaycan Qarabağ ermənilərinə un yardımını aparacaq, hamımız onun ağlına dua yazdırmamızı istəyerdik. Ancaq bu gün reallıqdır. Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyəti, başda sədri, nəğməkar deputat Novruzəli müəllim olmaqla, Ağdam-Xankəndi yoluna varid olmuşlar. Bir dəstə yük avtomobilində Xankəndi ermənilərinə çörək aparırıq.

Hazırda Xankəndinə 2 istiqamətdən TIR yürüşü vardır. Biri Ermənistan tərəfdən gəlib, neçə vaxtdır Laçın yolunun ağzında gözləyir. Nə qərribə ərzaq yardımındırsa, heç xarab da olmur. Bəlkə silah daşıyırlar, nə biləsən...

Sözləşmə, xəbərlərə görə həmin TIR-ları və Parisdən gələn növbəti maşınları (sanarsan səlib yürüşüdür) Xankəndinə ötürmək üçün şəxsən Parisin meri Anna xanım İdalqo (tam səlib yürüşləri dövrünə aid soyadı daşıyır - Z.H.) bölgəyə gələcəkmiş. Qarabağ erməniləri bizim Ağdam tərəfdən göndərdiyimiz yardımlardan imtina etdiklərini söyləyirlər və maşın karvanımızın blokpostda qalmaq ehtimalı böyükdür. Bəlkə biz də maşınları müşayiət üçün hansısa şəhər başçımızı göndərək? İndikilər işi atıb gedə bilmir, əski günlərdən Hacıbala müəllimi göndərək. Hacıbala müəllim Qarabağ ermənilərinin qəlbinə girmiş şeytani mələyə çevirər, əmin olun.

Bəli, şərq və qərb istiqaməti hazırdır, qalır şimal və cənub. Oralardan da gürcülər və farslar yardım karvanı göndərsin, Xankəndidə əməli-başlı yemək-icmək olsun, aşın dənəsi Paşinyanın saqqalında qalsın, süfrədə barmaq basmağa yer olmasın, qırx gün, qırx gecə Vardanyana kiçik toy məclisi qurulsun və sairə və ilaxır.

Rejissor Vaqif Mustafayevin hələ 1997-ci ildə çəkdiyi "Hər şey yaxşılaşmağa doğru" tragikomediya filminin süjeti yada düşür. Qarabağda döyüşlərin qızgın vaxtında Bakıya, İçərişəhərə bir əsgər meyiti səhven gətirilir. Məlum olur ölü ermənidir. Çox müzakirədən sonra axırda qərara gəlirlər meyiti aparıb Gürcüstanda dəfn eləsinlər. "Niyə orada, niyə Bakıda basdırmırıq" sualına təklifin müəllifi belə cavab verir: "Bakıda olmaz, burada basdırsaq dünya ictimaiyyəti düz başa düşməz. Gürcüstanda basdırsaq, bu, üç qardaş xalqın - azərbaycanlı, erməni və gürcü xalqlarının dostluq rəmzi olar. Təəvvür elə, azərbaycanlılar erməni Gürcüstan təpələrində dəfn edirlər!" Və eynilə indiki TIR karvanlarına bənzər maşın karvanı Bakıdan Gürcüstanı tərəf yola düzəlir. Doğrudur, filmə bu, alınmır - spoyler vermək istəmirəm, bəlkə kimsə baxmayıb.

Təbii ki, bu dəqiqə ürəyində işğal, müharibə yarası daşıyan hər azərbaycanlı hökumətin addımlarından zövq alır. Qarabağ erməniləri, ümumiyyətlə, erməni xalqı 30 ildir bizə hansı pislilikləri etdiklərini, düşmənçiliyi hara gətirdiklərini bəlkə başa düşməyib. Güman etmirəm indən belə də anlasınlar. Anlasalar kırımsıca, şələ-küləni yığışdırıb çoxdan gedərdilər.

Bu xəmir hələ su aparacaq. Xankəndidə xəmir qıtlığı yalandan-palandan deyilsə də, su yəqin olar.

Xəmir demişkən, əslində bu, müharibə dövründə bizim ermənilərə ilk humanitar yardımımız deyil. AXC hakimiyyəti zamanı, 1992-ci ildə Türkiyənin Azərbaycanın icazəsi ilə Ermənistan 5 min tondan çox buğda göndərdiyi məlumdur (bəzi mənbələrdə 50 min və hətta 100 min yazılır - dəqiqləşdirə bilmədim - Z.H.) Türkiyənin baş naziri Süleyman Dəmirəl bunun üçün Azərbaycan prezidenti Elçibəydən icazə istəyibmiş. Həmin vaxt Ermənistan ciddi aclıq təhlükəsi ilə üzləşibmiş.

Buna ölkəmizdə etiraz edənlər olub, hətta yerli qəzetlərdə qucağında Azərbaycan taxılı tutan erməni əsgəri karikaturası verilibmiş. Çünki həmin taxılın Laçın vasitəsilə Qarabağ ermənilərinə daşınması da məlum idi. Lakin Elçibəy deyibmiş ki, biz qadın, uşaq və qocalarla döyüşmürük, onların acından ölmesi yaraşmaz.

Nə qədər doğru rəvayətlərdir - bilmirəm. Amma hökumətin hazırda Xankəndinə un göndərməsi düzgündür. Başqa rayonlarımıza təchizat varsa, ora niyə olmasın?

Kim yemirsə, yeməsin... Yeməsələr çıxacaqlar. Lap şair demiş, ya aşağı, ya yuxarı...

Bakıdan Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyəti tərəfindən Qarabağda yaşayan erməni əsilli şəxslərin ehtiyaclarını qarşılamaq üçün humanitar yardım yola salınıb. Humanitar yardım karvanında ilkin mərhələ üçün 40 ton un məmulatları var.

Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyətinin prezidenti Novruz Aslan jurnalistlərə açıqlamasında deyib ki, avqustun 21-də Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyəti idarəetmə Şurasının qərarına uyğun olaraq bəyanat imzalanıb. O bildirib ki, bəyanatın fəlsəfəsinə görə irqindən, dinindən, milliyyətinə asılı olmayaraq hər bir insana yardım edilməlidir. "Sözügedən bəyanatdan sonra biz bu məsələləri icraya göndərmişik və hazırda humanitar yardımımız göndərilir. Qırmızı Aypara Cəmiyyətinin rəhbər işçiləri, o cümlədən könüllülərimiz Ağdam-Xankəndi yoluna doğru irəliləyəcək", - təşkilat rəhbəri bildirib.

Onun sözlərinə görə, ilkin mərhələ üçün 40 ton un məmulatı göndəriləcək:

"Ümid edirik ki, bu addım Xankəndidə yaşayan ermənilər və beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən müsbət qarşılanacaq. Gələcəkdə qiymətləndirmə prosesini həyata keçirə bilsək, onların digər ehtiyacı olduğu ləvazimatları da çatdırmaqla bəzəyəcəyik".

Qarabağda yaşayan erməni separatçıların bir qismi Azərbaycanın humanitar yardım addımına qarşı aqressiv münasibət göstərməyə başlayıb. Qarabağda yaşayan separatçı David Minasyan özünün facebook səhifəsində "Türk çörəyinə əsla ehtiyacımız yoxdur. Əgər "artsax"a girsələr, bu maşınları məhv edəcəyik" yazıb. Minasyan eyni zamanda Azərbaycanın humanitar yardımının Xankəndinə girişini əngəlləmək üçün hamını "oyanmağa" çağırıb.

Araik Arutyunyanın "mətbuat katibi" Lusine Avanesyan yardım göndərilməsinin onlarla "razılaşdırıldığını" bildirib. O, Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyətinin göndərdiyi yardım "yalançı xeyriyyəçilik" adlandırmaqdan da çəkinməyib. Bildirib ki, Bakı həqiqətən yardım etmək istəyirsə, Laçın yolunu ikitərəfli açmalı və yüklərin daşınmasına şərait yaratmalıdır.

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlı hesab edir ki, bu, həm erməni əhalisinə praktiki çıxış yolu təqdim etmək, həm də beynəlxalq müstəvidə aparılan

"44 seriyalı humanitar missiya" Xankəndinin qapısında

Bakıdan erməni əhalisi üçün humanitar yük göndərildi, separatçılar isə təhdidə keçdi; "Bu yol açılacaq, ya da açılacaq..."

"blokada" kampaniyasına cavab vermək baxımından lazım idi. Ekspertin fikrincə, növbəti addımda yardım mərkəzinin yaradılması istisna deyil:

"Bakının bu addımında iki məqam diqqət cəlb edir: niyə ilk göndərilən humanitar yardım undan ibarətdir? Qarabağda "humanitar fəlakət" oyununda "çörək yoxdur" iddiaları zaman-zaman gündəmə gəlsə də, kampaniya əsasən müxtəlif ərzaq növlərinin tükənməsi üzərində aparılırdı. Son günlər yayılan məlumatlar prosesin "çörək yoxdur" mərhələsinə keçdiyini göstərir: "çörək növbələri"nin yaranması haqda manipulyasiya edirlər; separatçıların erməni əhalisinin əlində olan taxılı almaq istədiyi açıqlayıb, bunun məcburi qayda da ediləcəyi gözlənilir. O da gözlənilir ki, beynəlxalq müstəvidə davam edən "humanitar fəlakət" kampaniyasının növbəti - əsas mərhələsi "çörək qıtlığı" üzərində olacaq və Bakı məhz bundan öncə 40 tonunu Ağdam yoluna göndərməklə əks-həmləsini etdi. Çörək problemi varsa, problemin həll yolu da var".

Ekspert hesab edir ki, humanitar yardımın indi göndərilməsi təsadüfi deyil: "Ermənistanın "TIR şousu" 25 iyulda başlasa da, Bakının Ağdam yoluna indi yardım çıxarmasının iki məqsədi aydın görünür: Birincisi, Fransanın planlarına cavabdır. Rəsmi Parisin Qarabağla bağlı iddiaları

BMT Təhlükəsizlik Şurasına çıxarmağa hazırlaşdığına dair məlumatlar var. Bunun fonunda sabah - avqustun 30-da Fransadan göndərilən "yardım"lar sərhəddəki "yardım şousu"na qoşulacaq, o cümlədən Paris meri də bölgəyə gələcək. Aydındır ki, Fransanın bu addımı məsələni BMT oyununda "çörək yoxdur" iddiaları zaman-zaman gündəmə gəlsə də, kampaniya əsasən müxtəlif ərzaq növlərinin tükənməsi üzərində aparılırdı. Son günlər yayılan məlumatlar prosesin "çörək yoxdur" mərhələsinə keçdiyini göstərir: "çörək növbələri"nin yaranması haqda manipulyasiya edirlər; separatçıların erməni əhalisinin əlində olan taxılı almaq istədiyi açıqlayıb, bunun məcburi qayda da ediləcəyi gözlənilir. O da gözlənilir ki, beynəlxalq müstəvidə davam edən "humanitar fəlakət" kampaniyasının növbəti - əsas mərhələsi "çörək qıtlığı" üzərində olacaq və Bakı məhz bundan öncə 40 tonunu Ağdam yoluna göndərməklə əks-həmləsini etdi. Çörək problemi varsa, problemin həll yolu da var".

İkincisi, Xankəndidəki erməni ictimai rəyinə təsir etməkdir. Separatçı qüvvələr arasında Ağdam yolundan yardımın qəbul edilməsi ilə bağlı ciddi fikir ayrılığı var. Samvel Babayanın dəstəsi bunu dəstəkləyir, Ruben Vardanyanın dəstəsi qarşı çıxır, mövcud "rəhbərlik" - Araik və dəstəsi qərar vermək üçün müzakirələr aparır.

Bakının yardımı indi Ağdam yoluna göndərilməsi Xankəndidə bu yardımın qəbul edilməsi, yoxsa imtinaya edilməsi ilə bağlı qarşıdurmanı kəskinləşdirəcək və bu, həm separatçılar arasında "həmrəyliyi" pozur, həm də erməni əhalisi üçün yardımın qəbul etmək

istəklərini gücləndirir. Ağdam yolunda humanitar mərkəz yaradılsa, ermənilərin ərzaq üçün bura müraciət edəcəyi gözləntisi böyükdür. Laçın-Xankəndi yolunda aksiya zamanı mülki erməni Toros Qazaryanın kömək üçün azərbaycanlılara müraciət etməsi bunun bariz nümunəsidir".

Hərbi ekspert Telman Qasımov "Yeni Müsavat"a mövzunu belə şərh etdi:

"10 noyabr bəyannaməsinə görə, hər iki tərəfdə giriş və çıxışda təhlükəsizliyə rus sülhməramlı kontingenti nəzarət edir. Bu ona görə önəmlidir ki, təxribat baş versə, Azərbaycanla əlaqəsinin olmadığı təsdiqlənsin. Ermənilər humanitar yardımdan birmənalı şəkildə imtina edəcəklər. Kasıb təbəqə buna ehtiyac duysa, kənar qüvvələr tərəfindən təlimatlandırılan separatçılar buna qarşı çıxacaqlar. O ərazidə taxılçılıq inkişaf etmişdi, un ehtiyatının olması istisna deyil. Sadəcə olaraq, "aclıq" şousunu qəsdən yaradırlar ki, ajiotaj olsun, Azərbaycanı günahlandırmaq üçün bəhanə olsun. Azərbaycan bütün həqiqətləri üzə çıxarır. Əgər həqiqətən acından ölürlərsə, niyə təklif olunan yolları qəbul etmirlər? "Türkün çörəyini" yemək istəməzlərsə, danışıqları necə davam etdirəcəklər? Azərbaycan alternativ yolları təklif etməklə yanaşı, humanitar yardım etməklə beynəlxalq qurumlarla qarşılıqlı əlaqəni qoruyur".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Rusiyanın Qarabağdakı sülhməramlı qüvvələrinin komandanı, general-polkovnik Aleksandr Lentsov da getdi. Onun da bölgədə fəaliyyəti uzun çəkmedi. General Lentsov elə bir ciddi fəaliyyətlə yadda qalmadı.

“Yeni Müsavat”ın siyasət şöbəsi yazır ki, Lentsov artıq Rusiya Müdafiə Nazirliyinin sərəncamına əsasən geri çağırılıb və onun yerinə yaxın vaxtlarda general-mayor Kirill Kulakov keçəcək. Hələ ki Rusiya Müdafiə Nazirliyi erməni mediasının bu xəbərini şərh etmir. Amma nəzərə alsaq ki, Rusiyanın Qarabağdakı sülhməramlı kontingentinin komandirlərinin qarşdakı rotasiyası adətən Ermənistan mətbuatında birinci xəbər olur və bir neçə gündən sonra bu məlumat rəsmi təsdiqini alır. Xatırladaq ki, döyüş zabit olan, arxasında Əfqanıstan, Çeçenistan, Gürcüstan və Suriyada döyüş əməliyyatlarında iştirak etmiş general-polkovnik Aleksandr Lentsov Qarabağda Rusiya sülhməramlılarının komandanı kimi cəmi dörd ay əvvəl-aprelin 26-da təyin edilib. Bundan əvvəl Lentsov RF Silahlı Qüvvələrinin Quru Qoşunları komandanının müavini vəzifəsində çalışıb.

Lentsovun Qarabağa gəlişi erməni separatçıları arasında müəyyən nikbinliyə səbəb olmuşdu, onlar “sərt və mübariz” rus generalının azərbaycanlılarla “sərt danışı” və sonda dövləti bərpa edə biləcəyinə ümidini gizlətmirdilər. Bu ümidlər özünü doğrultmadı. Laçın sərhəd-keçid məntəqəsinin fəaliyyətə başlaması ilə ermənilərin Lentsovdan narazılığı daha da artdı. General-polkovnik isə ona ünvanlanmış ittihamları Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyana yönləndirdi. Təxminən bu cür: “Paşinyan Praqada Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanımasaydı, “Laçın dəhlizi”ndən söhbət gedə bilməzdi”.

Nəticədə Xankəndidə Lentsovun “passivliyindən” narazılıq daha da artmağa başladı, ermənilər onun qərargahı qarşısında dəfələrlə etiraz aksiyaları keçirdi, hətəta bir neçə gün əvvəl sülhməramlıların qərargahının binasının girişini bağlamağa cəhd belə etdilər. Lentsovun Qarabağdakı fəaliyyətindən Azərbaycan da razı deyildi. Əsasən ona görə ki, bölgədə sülhü və sabitliyi qorumaq üçün sülhməramlılar Laçın yolundan şimala keçən Xankəndi-Xəlfəli-Turşsu yolu ilə silahların daşınmasını müşayiət edirdilər. Müşahidəçilərin fikrincə,

Qarabağdakı sülhməramlılara niyə “uzaqvuran” komandan gətirilir?

General Lentsovun gəlişi separatçılarda nikbinliyə səbəb olmuşdu, lakin o, Azərbaycanın müqaviməti ilə üzləşdi; general-mayor Kirill Kulakova gəlincə...

Lentsovun Qarabağdan belə tələsik geri çağırılması təsdiqlənərsə, bu təbii ki, hər iki tərəfdən general-polkovnikin fəaliyyətindən narazılığın artması ilə əlaqələndirilə bilər.

Lentsovu əvəzləyəcəyi gözlənilən general-mayor Kirill Kulakova gəlincə, 2017-ci ildən Kulakov Kazan Ali Komandanlıq Məktəbinin reisi, bundan əvvəl isə RF Silahlı Qüvvələrinin Suvorov Tank Briqadasının 7-ci korpusunun komandiri olub. 20 iyul 1969-cu ildə Tatarıstanda anadan olan Kulakov 1990-cı ildə Kazan Ali Hərbi Komandanlıq Məktəbini bitirib. 1995-2014-cü illərdə - Kazan Ali Hərbi Komandanlıq Məktəbində müəllim işləyib. 2014-2017-ci illərdə - Orenburq kazak briqadasının Suvorov, Kutuzov və Aleksandr Nevskinin Qırmızı Bayraq ordenli 7-ci Ayrı-ayrı Mühafizə Tankının (Çebarkul), 2017-ci ilin martından isə Kazan Ali Hərbi Komandanlıq Məktəbinin komandiridir. Kulakov haqqında ötən ilin noyabrında Qərb mətbuatında xoşagəlməz xəbərlər yayılıb. 53 yaşlı general-mayor Kazandakı təlim bazasında əsgərlərin etiraz aksiyası zamanı açıq şəkildə təhqir olunub. Əsgərlər onun ünvanına “bu-

radan get, “ar olsun sənə” kimi şüarlar səsləndiriblər. Buna qədər yolu Qarabağa düşən Rusiya generaları bunlar olub - Rüstəm Muradov, Mixail Kosobokov, Gennadi Anaşkin, Andrey Volkov və Aleksandr Lentsov olub. Baxaq görək yeni komandan - Kulakov özünü necə aparacaq?

Polkovnik Şair Ramaldanov “Yeni Müsavat” dedi ki, adi bir rotasiyadır və Rusiyanın daxili işidir. Polkovnik bildirdi ki, Ukraynada gedən müharibə səbəbindən hərbiçilərin rotasiyası tez-tez həyata keçirilə bilər: “Lentsov təcrübəli generaldır, qaynar nöqtələrdə olub, hava-desantçı olub. Onun Qarabağda yox, başqa ərazidə imkanlarından faydalanması məsləhət görülə bilər. Bəlkə də başqa səbəblər var, biz şəxsi keyfiyyətlərini bilmirik. Onun Qarabağdakı xidmətlərinin rəhbərlik tərəfindən necə qiymətləndirilməsindən də məlumatımız yoxdur. Ancaq prinsipcə bu dəyişikliklər Ukraynada gedən müharibə fonunda baş verir”. **Ş. Ramaldanov vurğuladı ki, kim gəlir-gəlsin, onlar icraçılardır:** “Rusiya dövlətinin Qarabağda müvəqqəti yerləşmiş sülhməramlılarına komandanlıq edirlər. Onlar Rusiya

dövlətinin marağını icra edəcəklər. Biz istədik ki, bu hərbi kontingent hansı məqsədlə bölgəyə yerləşdirilmişdisə, o işləri görsünlər, onlara aid məsələlərlə məşğul olsunlar. Hələ ki iradlarımız çoxdur, gözləntilərimizi görə bilmirik. Onlar sülhməramlı missiyadan başqa hər bir iş görürlər. Ona görə də bu ada layiq deyillər. Digər tərəfdən isə Azərbaycan özü Xankəndinə humanitar yardım göndərüb. Qırmızı Aypara bu işə peşəkarlıqla yanaşdı, müsbət və humanist addımdır. Bunun böyük əhəmiyyəti var. İndi nə ilə rastlaşacağıq, bunu görəcəyik. Bütün hallarda ermənilərin içüzü belli olacaq və dünya da şahid olacaq. Onda bizi ittiham edənlərin cavabını gözləyəcəyik.

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı qeyd etdi ki, komandanın kim olmasının bizim üçün ciddi fərqi yoxdur: “O hərbiçidir və tapşırıqları yerinə yetirir. Komandan Kremlin siyasətini həyata keçirir. Ukrayna müharibəsi ilə də bağlamazdım, orada əməliyyatları davam etdirirlər. Sadəcə, vaxtaşırı komandanlar dəyişir, uzun müddət saxlanmır ki, ələ alına bilər, başqa fikrə düşə bilər. Ona görə tez-tez rəhbər şəxs dəyişir. Hazırda orada

mürəkkəb vəziyyət yaranıb, dünya bu prosesi izləyir, o baxımdan Rusiya rotasiya edir”, - deyər A. Nağı bildirdi. **Partiya sədri hesab edir ki, Lentsov böyük iddia ilə gəlmişdi, amma Azərbaycanın müqaviməti ilə rastlaşdı, istədiklərini həll edə bilmədi:** “Ekofəallar aksiya keçirdilər, “Laçın” postu quruldu, Lentsov bu hadisələrin heç birinin qarşısını ala bilmədi. Ermənilər də ondan narazı idi. Bir neçə dəfə rusların qərargahı önündə aksiya keçirmişdilər. Yeni gələn şəxs haqda isə indidən fikir söyləmək çətinidir. Kazanda təhsil alıb, Tatarıstandan gəlib. Onun ilk addımlarından sonra belli olacaq ki, ermənilərin sifarişi ilə təyin olunub, yoxsa Rusiyanın tapşırıqlarını icra edəcək...”

Siyasi şərhçi Turab Rzayevin sözlərinə görə, yeni komandan haqda heç nə deyilməməsi bəzi suallar yaradır: “Bu, bizə bəzi ipuçları verə bilər. Ola bilsin, yeni komandan Ukrayna cəbhəsində də olub, Priqojinin üsyanını dəstəkləyən və üsyançı hərbiçilərin tərəfdarıdır və ya onların içərisindədir. Biz Priqojinin üsyanından sonra Putinə qarşı çıxan üsyançıların aradan götürülməsini gördük. Həbs olunur, ya-

xud da uzaqlaşdırılırlar. Ola bilsin, sülhməramlıların komandanının səssiz gedişi bununla bağlıdır. Təbii ki, bu, bir ehtimaldır. Onların rəhbərinin kim olması bizim üçün önəm daşmır. Çünki həmin şəxslərin hər hansı müstəsna səlahiyyəti yoxdur. Onsuz da çoxu ora Ukrayna müharibəsindən qaçıb, rahat həyat yaşamağa gəlib. Kremldən gələn əmrləri icra edirlər. Bizə də rəsmi Moskvanın verdiyi vədləri yerinə yetirməsi lazımdır”.

“Sülhməramlıların rəhbərliyinin tez-tez dəyişməsi onların hərbi-texniki heyət olaraq qalması və siyasi fiqura çevirilməməsi üçün edilir. Yeni məsələlərdən uzaq olmalıdırlar”. Bu sözləri isə politoloq Sergey Markov deyib. O, sülhmə-

ramlı qüvvələrin rəhbərliyinin tez-tez dəyişdirilməsini adi yerdəyişmə adlandırır: “Bu XİN-in əməkdaşlarının işinə bənzəyir. Bütün dünyada elə edirlər. Məntiqə götürsək, bu cür olmalıdır: XİN-in əməkdaşı Fransa ilə məşğul olursa, qoy elə Fransa ilə məşğul olsun. Lakin belə deyil, onları tez-tez dəyişirlər. O, tək cəmi bir ölkə ilə məşğul olmamalıdır. Bu ölkənin təsiri altına düşməsin və onun çoxlu əlaqələri yaranmasın deyər, yerdəyişmə edilir. Bu prinsipə zabit və serjant korpusunda da dəyişiklik olmalıdır. Lakin bu, çox bəla başa gəlir”.

Markov Gümrüdə gələn sülhməramlıların heyətində də dəyişiklik edilməsinin vacibliyini bildirir: “Orada ən böyük problemlərdən biri də kifayət qədər rotasiya olunmamasıdır. Rotasiya Ermənistanı Gümrü bazasının heyəti ilə olunur. Gümrüdəki əsgərlərin çoxunun ermənilərlə əlaqələri var. Kimsə özü ermənidir, kiminsə həyat yoldaşı, dostu erməni millətdəndir. Bu isə onların neytral olmasına mane olur. Ona görə də Gümrü bazasından olan sülhməramlıları Mərkəzi Rusiyadan olan sülhməramlılarla əvəz etmək lazımdır”.

■ **Emil SALAMOĞLU**
“Yeni Müsavat”

İTV “əsgərlik” yaşında

Avqustun 29-da İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkətinin (İctimai Televiziya və İctimai Radio) 18 yaşı tamam olub.

Şirkət “İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 5 noyabr 2004-cü il tarixli fərmalarına əsasən yaradılıb. Həmin fərmana əsasən, Azərbaycan Dövlət Televiziyasının 2-ci kanalı və Azərbaycan Dövlət Radiosunun 1-ci kanalı bütün əmlakı və avadanlığı ilə birlikdə İctimai Televiziya və Radio Yayımlarının Yayım Şurasına İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkətinin yaradılması üçün verilib. İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkətinin fəaliyyəti “İctimai Televiziya və Radio yayımı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə tənzimlənir.

Keçmiş Milli Televiziya və Radio Şurasının (MTRŞ) (indiki Audivizual Şura) 22 avqust 2005-ci il tarixli qərarı ilə İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkətinə televiziya yayımı üçün xüsusi razılıq (lisensiya) verilib.

İctimai televiziyanın verilişləri Azərbaycanın bütün ərazisində 24 saat ərzində Azərbaycan dilində aparılır. Televiziyanın mənzil qərargahı Bakı şəhərində yerləşir, Avropa Yayım İttifaqının üzvüdür.

İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkətinin Yayım Şurası 9 üzvdən ibarətdir və 4 il müddətinə seçilir.

İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkətinin baş direktoru Balas Qasimovdur. O, bu vəzifəyə 2022-ci il mayın 24-də yenidən seçilib.

“Yeni Məsavət” İctimai Televiziya və Radio Yayımları Şirkətini təbrik edir.

"Facebook"da Azərbaycan bayrağı yanlış

"Facebook" sosial şəbəkəsində paylaşımın tərcüməsi zamanı Azərbaycan bayrağını əks etdirən nişan Ermənistan bayrağı ilə əvəz edilir.

Pia.az saytı xəbər verir ki, bu barədə sosial şəbəkələrdə məlumat paylaşılib.

Məsələ barədə Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin tabeliyində olan Elektron Təhlükəsizlik Xidmətin (ETX) nümayəndəsi Ləman Hüseynzadə bildirib ki, "Facebook" sosial şəbəkəsində paylaşımarda Azərbaycan bayrağı ilə əlaqədar yaranmış neqativ halın aradan qaldırılması məqsədilə ETX sosial şəbəkənin inzi-batçısı "Meta Platforms, Inc." şirkətinə müraciət ünvanlayıb:

“Elektron Təhlükəsizlik Xidməti tərəfindən edilmiş müraciət nəticəsində yaranmış neqativ hal aradan qaldırılıb”.

Sosial şəbəkələrin insan həyatına, cəmiyyətin psixologiyasına təsirləri zaman keçdikcə özünü daha qabarıq şəkildə göstərməkdədir.

Bəzən qəbul edilməyən, hətta ictimai ittiham obyektinə olan müəyyən hərəkətlər, davranışlar belə müxtəlif platformalarda gün ərzində dəfələrlə insanın qarşısına çıxaraq şüuraltına təsirsiz ötürsün. Bunun nəticəsində mənəvi təhdidə çevrilən video və paylaşımların sürətlə yayılan, təkrarlanmış müxtəlif variantlarının şahidi oluruq. Bakı-xəbər.com yazır ki, 2016-cı ildən sosial mediaya daxil olan, qısa müddətdə istifadəçilərinin sayı sürətlə artan platformalardan biri də “Tik-Tok”dur.

Bu illər ərzində “Tik-Tok” artıq dövlətimiz üçün ciddi təhlükə mənbələrindən birinə çevrilib. Bununla yanaşı, “Tik-Tok” müəyyən pis vərdislərə təhrik, insan alverini əlçatan edən, dələduzluq hallarını artıran, eyni zamanda əxlaqi dəyərləri aşındıran neqativ davranışların virtual məkanına olub. Bəli, bu platformada qadın alveri açıq formada həyata keçirilir. Belə ki, yüngül həyat təzi yaşayan xanımlar bu platforma da öz hesabları vasitəsilə hansı qiymətə görüşəcəklərini elan edirlər. Qeyd edək ki, “Tik-Tok”da bu kimi paylaşımlar yetərincədir.

Yeri gəlmişkən, “Tik-Tok” platformasını yaradan Çinlə yanaşı ABŞ və bəzi Avropa ölkələri, Türkiyə həmin şəbəkədən istifadə üçün müəyyən qadağalar tətbiq edib. Pekində orta yaşlılar gecə 22:00-dan səhər saatlarına qədər “Tik-Tok”dan istifadə edə bilməzlər. Çünki Çin öz yaratdığı sosial şəbəkənin psixologiyaya və əmək fəaliyyətinə necə təsir etdiyindən xəbərdardır. Türkiyədə isə 12 yaşa qədər uşaqların bu sosial şəbəkəyə girişi qadağandır. 12-15 yaş arası uşaqların gün ərzində 30-40 dəqiqə istifadə etmək hüquqları var. Bir çox müsəlman ölkələri isə bu platformaya girişi qadağan edib.

Azərbaycan Internet Forumunun rəhbəri Osman Gündüz qeyd edib ki, “Tik-Tok” uşaqlar üçün təhlükəlidir: “Bir müddət əvvəl “Tik-Tok” rəsmiləri ilə görüşmüşdüm. Onlar özlərindəki statistikaya əsasən, Azərbaycanda 3 milyon “Tik-Tok” istifadəçisi olduğunu bildirmişdilər. Bu, Azərbaycan üçün çox böyük rəqəmdir. Düşünürəm ki, “Tik-Tok”la bağlı qərar verənlərimiz bu mənzərənin fərqi-qəddərində olmalıdır. Uşaqların təhlükəsizliyi ilə bağlı daha təkmil və effektiv üsullardan istifadəyə diqqət yetirilməlidir. Baxmayaraq ki, “Tik-Tok” rəsmiləri özlərindəki statistikaya istinadən bizdə uşaqların bu platformada az olduğunu vurğulayırlar, amma realıqda vəziyyət fərqlidir. Yəni o fikir-dəyir ki, uşaqlar və yeniyetmələr üçün “Tik-Tok” məhdudlaşdırılmalıdır. Bu istiqamətdə bütün maraqlı tərəflərin iştirakı ilə daha ağılabatan üsullardan istifadə edilməlidir.

Amma ciddi hüquqi əsaslar olmadan bu platformaya qarşı bloklanma doğru olmazdı. Digər ölkələrdə olduğu kimi təhlükəsizlik məsələlərinin qorunması ilə bağlı bu platforma ilə əməkdaşlıq daha ağılabatan olardı”.

səbəb oldu: “Türkiyədə sosial şəbəkələrlə bağlı qanun layihəsi hazırlanıb və qüvvəyə minib. Çox yaxşı olardı ki, sosial şəbəkə vahidlərinə nəzarət mexanizmini tənzimləyən qanunvericilik Azərbaycanda da öz həllini tapsın. Necə ki, qar-

diyimiz şəbəkəyə pozğunluq yuvasıdır demək də düzgün deyil. Bura böyük, mötəbər insanların da səhifələrinin olduğu bir platformadır. Bunu çirkəndirən, əxlaqsızlığa sürükləyən, özlərini apara bilməyən insanların məskəninə

"Tik-Tok"un Azərbaycan segmentində qadın alveri iddiası

Ekspertlər bu sosial şəbəkənin bağlanması deyil, yeni qanunun qəbulunu təklif edir

BDU-nun Sosial iş kafedrasının müdiri, sosiologiya üzrə fəlsəfə doktoru Üzeyir Şəfiyev mövzu ilə bağlı “Yeni Məsavət”ə dedi ki, “Tik-Tok” sosial şəbəkəsi Çində yaransa da, bu ölkədə çoxdan qadağalar var: “Çində digər sosial şəbəkə vahidləri ilə bağlı həm uşaqlar, həm də böyüklər üçün vaxt məhdudiyyətləri, limitlər var. Çünki “Tik-Tok” sosial şəbəkəsi çox güclü təsirə malik olan, nəzarət mexanizmi çətin olan bir sosial şəbəkə vahididir. Ona görə də Çində uşaqlarda müxtəlif xəstəliklər yarandığı aşkara çıxıb. Bununla bağlı psixoloqların müəyyən etdiyi bir xəstəlik də var. Buna bəzən klip düşüncəsi də deyilir. Belə olduqda bu insanlar ancaq fraqmental düşüncəyə bilirlər və sağ beyin yarımkürəsi zədələnir. Onlarda artıq riyazi-məntiqi düşüncə zəifləyir. Hətta bəzi ölkələrdə sosial şəbəkələrdən asılılıqla bağlı müalicəvi xəstəxanalar var. Burada söhbət yalnız “Tik-Tok” sosial şəbəkəsindən deyil. Bütün sosial şəbəkələrdən gedir. Hətta böyüklərə də mənfi təsir göstərdiyinə görə bəzi ölkələrdə vaxt məhdudiyyəti tətbiq edilir. Bəzi Avropa ölkələrində də dövlət qulluqçularının sosial şəbəkələrdən istifadə etməsi qadaqlanıb. Bu həm onların iş keyfiyyətinə, həm də davranış pozuntularına səbəb yaratdığı üçün qadaqlanıb”.

Sosioloq əlavə edib ki, “Tik-Tok”da əxlaq, hüquq ziddiyyətlərinin olması global səviyyədə narazılığa

daş Türkiyədə, Asiya, Avropa ölkələrində öz həllini tapıb. Sosial şəbəkə vahidləri ilə bağlı yeni qanun qüvvəyə minməlidir. Hədsiz dərəcədə əxlaqa zidd davranışlar sərgilənir, paylaşım edilir. Hətta cinayət əməlləri təşviq olunur. Qanunsuz malların satışı ilə bağlı orada paylaşımara rast gələ bilərsiniz. Çox təəssüf ki, Azərbaycan qadınına yaraşmayan hərəkətlərə yol verilir, nalayiq, vulqar ifadələr, jarqonlar, söyüşlər işlədirlər. Eləcə də həddi-buluğa çatmayan uşaqların əxlaq ziddiyyətləri var ki, bu qəbul edilməzdir. Burada ailələr tərəfindən nəzarət mexanizmi gücləndirilməlidir. Ümumiyyətlə, nə qədər ki qanun qəbul edilməyib, heç olmasa valideynlər özü sosial şəbəkə vahidlərinə diqqət etməlidirlər. Amma fikrimcə, burada daha sərt tədbirlərə ehtiyac var. Qanunvericilik bazası formalaşdıqdan sonra adekvat tədbirlər görülməlidir. Hesab edirəm ki, yaxın zamanlarda Azərbaycanda sosial şəbəkələrlə bağlı qanun qəbul ediləcək. Çünki bu sosial şəbəkələrdə kifayət qədər kütlə formalaşıb. Artıq onlar ictimai rəyə təsir gücünə malikdirlər. Biz bunun vaxtında qarşısını almasaq, bunun psixoloji fəsadları daha böyük ola bilər”.

Psixoloq Ülviyyə Murtuzova da mövzu ilə bağlı “Yeni Məsavət”ə fikirlərini açıqladı. O dedi ki, böyük ordu cəhili, əxlaqsız düşüncənin ardınca gətirdikcə çevrə böyüyür və böyük şəbəkə adını alır: “Əslində “Tik-Tok” de-

yənilməsinə təkan verən də bizlərdir. O insanlara diqqət yetirdikdə qrammatik psixi dəyişikliklərin, aqressiyanın, stresli vəziyyətlərin, hətta konflikt dolu münasibətlərin ortaya çıxdığını görürük. Bu insanlar təcrid olunmuş, zamanla heç bir formada özlərini idarə etməkdə bacarığı olmayanlar, tərki edildiklərini düşündükdə şiddətlə reaksiya verənlər, bunlar özünə zərər verən və başqasının zərər verməsində maraqlı olan insan kütləsinin yaratdığı bir münasibətdir. Təbii ki, bunun üçün dur demək lazımdır. Bunun üçün axın qarşısında mütləq sərhədlər olmalıdır. Onların başqa insanların ictimai publik statusuna ləğv salmalarına imkan verilməməli, dar düşüncəli, psixoloji və psixi pozuntuya sahib olan insanlara şərait yaradılmasına imkan verilməməlidir. O, gələcəkdə çox ciddi problem yaradacaq. Çünki burada psixi dəyişikliklər var, qorxuducu, bezdirici hallar var. Burada ən yaxşı üsul insanların belə adamları boykot etməsidir. Platformanı bir neçə şəxsə görə bağlamaq doğru deyil. Əslində buna qarşı sivil formada mübarizə aparmaq lazımdır”.

Son dövrlər “Tik-Tok”la bağlı yaranan bütün bu narazılıqlarla bağlı Daxili İşlər Nazirliyinin Mətbuat Xidmətinə də müraciət etdik. Qurumdan bildirildi ki, bununla bağlı tezliklə cavab olacaq. Cavab olduğu zaman dərc edəcəyik.

□ **Afaq MİRƏYİQ, “Yeni Məsavət”**

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi Rahib Salmanovun intihar etməsinin səbəbləri barədə bir-birini təkzib edən xəbərlər yayılır. Hətta onun öldürülə biləcəyi ehtimalı da irəli sürülür. Bakipost.az hakimin intiharına ailə münəfişəsinin səbəb olduğu haqda xəbər yayıb. Sayt yazır ki, həyat yoldaşı ilə boşanma ərəfəsində olan Rahib Salmanovun bu səbəbdən özünü öldürdüyü deyilir. Ailənin dağılmasını istəməyən hakim özünə qəsd edəcəyi ilə bağlı xəbərdarlıq edib. Hətta bundan əvvəl də intihara cəhd etdiyi bildirilir. Rahib Salmanovun xəstəxanaya getməsinin səbəbinə gəlincə, məlum olub ki, o, ürək-qan damar sistemi xəstəliyindən əziyyət çəkirmiş.

Hakimin yaxın çevrəsindən Musavat.com-a bildiriblər ki, Rahib Salmanov ailə münəfişəsi səviyyəsində intihar edəcək adam olmayıb: "Ailəsi ilə bağlı qərar uzun illər əvvəl verilmişdi, hazırda heç bir problem yox idi".

"Rahib Salmanov ötən gün işdə olub, xəstəxanaya da ele işdən gedib". Bu sözləri Globalinfo.az-a intihar etdiyi deyilən hakim Rahib Salmanovun tələbə yoldaşı, 35 illik dostu, Azərbaycan Milli İstiqlal Partiyasının (AMİP) rəhbəri Arzuxan Əlizadə deyib. O, dostu ilə hadisədən 20 dəqiqə əvvəl danışdığını bildirib: "Dedi ki, 4-5 gün xəstəxana şəraitində müalicə almalıdır, amma qorxulu heç nə yoxdur. Bu, intihar edən adamın dani-

Hakimin özünə "ölüm hökmü" çıxarmasının sirri

Psixoloq əmindir ki, onu intihara depressiya sürüklədi!

şığı deyildi. Hansısa ağır xəstəliyi də yox idi. Ürəyində bir balaca narahatlıq var idi, lakin müalicə ilə sağalacaqdı. Ola bilərdi ki, nə vaxtsa stend qoyulsun. Düşməni də yox idi. Ehtimal edirəm ki, halı pisləşib, evvandan yığılıb. İstənilən halda, istintaq araşdırması gedir, görək nəticəsi necə olacaq".

Qeyd edək ki, avqustun 28-də Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi Rahib Vaqif oğlu Salmanovun müalicə aldığı xəstəxananın yuxarı mərtəbəsindən özünü ataraq həyatına son qoyduğu bildirilib. Rahib Salmanov 1963-cü ildə anadan olub. O, 2013-cü ildən Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində çalışır.

Hakim Rahib Salmanovun bu şəkildə həyatla vidalaşması intihar mövzusunun daha qabarıq şəkildə gündəmə qayıtarı. Hər gün hökm verib vətəndaşların taleyini həll edən hakimin psixoloji durumunun bunca zəif olması çox ciddi suallar doğurur. Bir hakimin psixologiyasının

bunca zəifləməsi peşəsi ilə əlaqəli olmayıb ki? Bu gün Azərbaycan insanının ruhi-psixoloji anlamda durumu hansı vəziyyətdədir?

Psixoloq Vəfa Rəşidova "Yeni Müsavat"a deyib ki, son 5 ildə insanların psixologiyasında stressə dözümsüzlük kəskin şəkildə aşağı enib: "Bu gün Azərbaycan insanında stressə dözmək adlı bir şey qalmayıb. Bu, yaşla əlaqəli durum deyil. Bütün yaş kateqoriyalarına aid insanlarda eyni vəziyyət müşahidə olunur. Artıq insanların təhəmmülü (düzümü) qalmayıb. Burada bir çox faktorlar rol oynayır. İlk növbədə yaşam keyfiyyəti çox aşağıdır və bu durum sabahkı ruhsallığımızın, eyni zamanda bu günümüzün, sabahımızın göstəricisidir. Bizim vücudumuz, şüurumuz, şüuraltımız, ümumiyyətlə, sağlamlığımız eyni şeyi əks etdirir. Bu gün insanların həyatı güley-güzar içində keçir. Əslində isə bu güley-güzərin altında əsas səbəb dayanır. İnsanlar olduqları statusdan razı deyillər. Olmuşları statusla qane olmur-

lar. İnsanlarda qane olmaq psixologiyası yaranıb".

Psixoloq baş verənlərin səbəbini belə izah edir: "Azərbaycan ailəsində olan basqılar və bu basqılar nəticəsində yaranan depressiya var. Əgər intihar baş veribsə, əmin olun ki, bu durduğu yerdə baş verməyib. Affekt vəziyyətində intiharlar baş versə də, bu çox az olur. İntihar baş veribsə, bunun öncəki etapında uzun zaman davam edən depressiya dayanıb. Depressiya öz-özlüyünə çəkilib gedən deyil. Bu durum insanı daxildən asta-asta çökündür. Hakimin məsələsinə gəlincə, o, savadlı, oturmuş, həyatda öz sözünü demiş, işi-gücü olan bir insan olub. Amma nə baş verib? Belə bir insan intihar edib. Təhəmmülsüzlük, stressə davamiyyətsizlik və o xəstəliyin altında dayanan depressiyalı vəziyyət ən pik həddə qədər yüksəlib. Əmin olun, onu intihara depressiya sürüklədi! İndi hadisələri geri versək, o insanı danışdırsaq, görəcəyik ki, depressiya bu adamda gizli-açıq şəkildə davam edirmiş, özü də fərqləndirilməyib. İntihar insandan risk tələb edir. Amma bir pik nöqtə var ki, insanın gözüne heç nə görünmür. İntihar etmək qışqırmaq, hayqırmaq deməkdir, intihar məni də görün, məni də dinləyin, məni də anlayın deməkdir".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"**

Hadisə kimi açıqlama: türk müğənnilər Azərbaycanda vergi ödəmir?

İqtisadçı ekspert: "Ebru Gündəş 250 000 manat qazanıbsa, 25 000 manat, Hadisə 328 min manat qazanıbsa, 32 min 800 manat vergi ödəməlidir"

Türkiyəli müğənni Hadisəyə qarşı cinayət işi açıla bilər.

Bu barədə Valyuta.az-a vəkil Əkrəm Həsənov Hadisənin Bakı konsertindən əldə etdiyi gəlirin hüquqi tərəflərini izah edərkən deyib. O bildirib ki, qanunvericiliyə əsasən, Hadisə Azərbaycanda keçirdiyi konsertdən əldə etdiyi gəlirdən ən azı 10 faiz vergi ödəməlidir: "Bundan əlavə, vaxtında ödənilməyən verginin üstünə faiz gəlir. Buna görə müğənni ən azı 50% həcmində cərimə oluna bilər. Üstəlik, vergisini də ödəməlidir. Əgər vergisini ödəməsə, onu cinayət məsuliyyəti gözləyə bilər".

Əkrəm Həsənov bundan əlavə müğənnini bir neçə illik azadlıqdan məhrum etmə cəzası gözləyə biləcəyini vurğulayıb.

Qeyd edək ki, türk müğənnisi Hadisə Bakıda keçirdiyi konsertindən 5 milyon lirə (328000 manat) qazanıb.

Tez-tez əcnəbi, xüsusən də türkiyəli müğənnilər Azərbaycana gələrək toy şənlikləri və yaxud özəl tədbirlərdə iştirak edirlər. Ölkəmizdə kifayət qədər yaxşı qazanc əldə edən əcnəbi müğənnilərin bu

qazancıdan dövlətimizə vergi ödəyib-ödəmədiyi hər zaman sual olaraq qalır. Bir müddət bundan əvvəl Şəmkirdə sünət toyunda iştirakına görə 250 min manat qonorar alan Ebru Gündəşin də vergi ödəyib-ödəmədiyi xeyli müddət müzakirə mövzusu oldu. Onu da əlavə edək ki, türkiyəli müğənnilər öz ölkəsində vergiləri lazımı qaydada ödəyirlər. Belə ki, Türkiyədə ən güclü müğənni daha çox vergi ödəyir. O da cəmiyyət içəri-

sində bununla fəxr edir. Müğənni yaşadığı lüks həyat qarşılığında vergi ödəmirsə, istifadə etdiyi mülk əlindən alınır. Bəs türk müğənnilər Azərbaycanda vergi ödəyirmi?

Mövzu ilə bağlı Dövlət Vergi Xidmətinin mövqeyini öyrənməyə çalışdıq. Qurumdan bildirildi ki, qanuna əsasən, əcnəbi müğənniləri Azərbaycana dəvət edən təşkilatçılar və ya şəxslər özləri vergi ödənişi edirlər. O ki qaldı Azərbaycanda 328 000

manat qonorar əldə edən Hadisənin vergi ödəyib-ödəmədiyinə, qurumdan bildirildi ki, tezliklə bu barədə açıqlama veriləcək.

İqtisadçı-ekspert Xalid Kərimli bildirdi ki, əcnəbi sənətçini Azərbaycana dəvət edən şəxs mütləq şəkildə onun vergisini ödəməlidir. Əgər sənətçini dəvət edən, ona qonorar ödəyən şəxs və yaxud təşkilatçı bundan imtina edərsə, burada qazanan tərəf, yəni müğənninin özü

vergi ödənişini etməlidir. Bu hal Vergilər Məcəlləsinin 125-ci maddəsində də göstərilir. Qeyd olunur ki, gəlirin 10 faizi vergiyə cəlb edilməlidir.

Xalid Kərimli qeyd edib ki, əgər gələn müğənni vergi ödəmirsə və vergi bəyan-naməsini etmirsə, məbləğ böyük olduğu üçün həmin şəxs barəsində qanuna uyğun olaraq axtarış verilə, hətta cinayət işi də başlana bilər:

"Yəni bu məsələ Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində öz əksini tapıb, bununla bağlı heç bir qaranlıq məqam yoxdur. Həm Ebru Gündəş, həm də Hadisə Azərbaycanın qeyri-rezident şəxsləridir. Yəni vergi dövrünün 180 günündən az surətdə Azərbaycanda fəaliyyət göstərirlər və digər ölkədə yaşayırlar. Qeyri-rezidentlər Azərbaycanda gəlir qazandıqda Vergilər Məcəlləsinin 125-ci maddəsinə əsasən, qazancının 10 faizi qədər vergi ödənilməlidir. Məsələn, əgər Ebru Gündəş 250 000 manat qazanıbsa, 25 000 manat, Hadisə 328 min manat qazanıbsa, 32 min 800 manat ödəməlidir. Vergini isə pulu ödəyən şəxs verməlidir. Əgər hansısa səbəbdən pul ödəyən şəxs vergini ödəyə bilməzsə, bu zaman məsuliyyət birbaşa müğənninin boynuna düşür. Müğənni də vergini ödəmədiyi təqdirdə, barəsində qanuna uyğun olaraq axtarış verilə, hətta cinayət işi də başlana bilər".

Bəs Azərbaycanda ən çox qonorar alan türk müğənnilər kimlərdir? Araşdırmalardan məlum olur ki, Azərbaycan toylarına ən baha qiymətə gələn məşhur türkiyəli müğənni Tarkan-dır. Meqastarın ölkəmizdə toy mərasimindən çıxışı üçün 1 milyon manat tələb olunur. Hələ bu il yanvarın əvvəlində Tarkanın Bakı toylarının birində iştirak edəcəyi və bunun üçün 1 milyon pul tələb olunduğu haqda mətbuatda məlumatlar yayılmışdı.

Bu məsələdə ikinci sırada müğənni Ajda Pekan gəlir. Superstarı toya dəvət etmək istəyən azərbaycanlı ən azı 200 min manatından keçməlidir. Hələ pandemiya dövründə, daha dəqiq desək, 2021-ci ilin iyununda müğənniyə Azərbaycanda məkanların birində səhnəyə çıxması üçün 1 milyon 46 min lirə (204 min 597 AZN) məbləğində təklif olmuşdu, lakin müğənni pandemiya səbəbindən bu təklifi rədd etmişdi.

Məşhur türkiyəli müğənni Murad Boz da Azərbaycana toya gələn sənətçilər sırasındadır. Bu ilin yanvar ayında Bakıda toyda iştirak edən müğənninin azərbaycanlı iş adamından 400 min dollar (təxminən 700 min AZN) pul alması haqda Türkiyə mətbuatında məlumatlar yayılmışdı.

Mustafa Cəceli də tez-tez Azərbaycan toylarında görünür. İddialara görə, müğənninin ölkəmizdəki toyda çıxışı üçün təxminən 100 min manatdan çox qonorar tələb olunur.

□ **Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"**

Xəbər verdiyimiz kimi, Fransa prezidenti Emmanuel Makron "Le Point" qəzetinə müsahibəsində yenə Azərbaycanı ittiham edən tonda danışmış. "Laçın yolunun blokadaya alınmasına təəssüf edirəm və pisləyirəm", - deyən Makron sonra bunları əlavə edib: "Biz həmişə demişik ki, xalqların suverenliyini dəstəkləyirik. Dağlıq Qarabağ məsələsi mürəkkəbdir. Bu məsələ ilə bağlı deyilən ən sərt mövqeləri təkrarlamaq bilərəm. Fransa 2020-ci il müharibəsini birmənalı olaraq pislədi və bir çox humanitar aksiyalar təşkil etdi. Bu gün biz Ermənistanla Azərbaycan arasında davamlı sülhün bərqərar olmasına, xalqların və mədəniyyətlərin qorunmasına xidmət edən saziş tapmaq üçün əlimizdən gələni edirik. Bu sülh müqaviləsi zəruridir, lakin bu, beynəlxalq hüquqa uyğun olmalıdır".

Fransa prezidentinin sözlərinə görə, Qarabağda "qəbul edilməz humanitar vəziyyət" yaranıb və Fransanın bu məsələdə rolu Azərbaycana "təzyiq göstərməkdir". "Biz bu istiqamətdə əlimizdən gələni edirik", - deyən Makron fikirlərinə belə davam edib: "Xüsusilə biz Qarabağa ərzaq, dərman çatdırmaq və bu bölgəyə sərbəst girişi təmin etmək üçün təşəbbüslərlə çıxış etməyə davam edirik. Bundan başqa, bu gün Ermənistanın öz sərhədləri də təhlükə altındadır".

Fransa prezidenti Makronun qatı ermənipərəstliyi və anti-Azərbaycan təbliğatını dayandırmamasının səbəbləri haqda çox yazılıb. Hələ müharibənin bitməsindən dərhal sonra belə iddialar vardı ki, Makron və ona bağlı biznesmenlərin Kəlbəcərin "Söyüdlü", Zəngilanın isə "Vejnəli" qızıl yataqlarında maddi maraqları olub. Ermənistanın işğal illərində genişmiqyaslı talan əməliyyatına Fransanın erməni əsilli və ya erməni diasporu ilə əlaqəli iş adamlarının cəlb edildiyi bilinən faktlardır.

Bəs Makron Azərbaycandan nə istəyir ki, bu qədər "özünü yandırır", dinclik tapmır? Bu, ermənilərə dəstək vermək istəyidir, yoxsa ortada açıqlanmayan başqa məsələlər var?

"Yeni Müsavat"a mötəbər mənbələrdən daxil olan məlumata görə, Fransa neçə müddətdir ki, Azərbaycan Dəmir Yollarının özəlləşdirilməsini və 99 illiyə nəzarət paketinə sahiblənmək istəyir. Mənbə deyib ki, bu, ağılsız və gerçəyi yansıltmayan təkliftir. Çünki Azərbaycan Dəmir Yolları qapalı səhmdar cəmiyyətdir, yeni dövlətin nəzarətindədir və özəlləşdirilə-

Makronun özünü Qarabağda "oda atması"nın şok səbəbi - "Azərbaycan onu bizə versin..."

Fransa neçə müddətdir ki, Azərbaycan Dəmir Yollarının özəlləşdirilməsini və 99 illiyə nəzarət paketinə sahiblənmək istəyir

rək nəzarət paketlərinə bölünməsi müzakirə mövzusu deyil. Azərbaycan dövləti dəmir yolu infrastrukturuna böyük investisiyalar qoyur. Son illərdə ölkənin dəmiryol sisteminin müasir standartlara uyğunlaşdırılması istiqamətində mühüm addımlar atılıb. Bu sahəyə həm dövlət, həm də kredit vəsaitləri hesabına milyardlarla manat investisiya yatırılır.

Azərbaycan dəmir yolunda təkmilləşdirmə işləri həm Şimal və Cənub istiqamətində, həm də Qərb istiqamətində həyata keçirilir. Hökumət xüsusilə Rusiyanın Ukraynaya hücumundan sonra ticarət marşrutlarında yaranan dəyişiklikləri, onların formalaşdığı yeni şərtləri nəzərə alır. Yeni reallıqlar Avropa-Asiya ticarət daşımalarının Rusiyadan kənar ərazilərdən yeni marşrutlarla reallaşmasını tələb edir. Belə marşrutlardan ən əlverişlisi olaraq Orta Asiya-Xəzər dənizi-Azərbaycandan keçən Orta dəhliz irəli sürülür. Yaxın və ortamüddətli dövrdə bu dəhlizlə yükdaşımanın dəfələrlə artması gözlənilir. Eyni zamanda Qərb yollarından məhrum olan Rusiya ticarət əlaqələrini Asiyaya yönəldir. Bu zaman ticarətin Azərbaycan üzərindən keçərək İrana, oradan Hindistana qədər uzanan Qərb marşrutu ilə aparılması ən səmərəli hesab edilir. Rusiya və İran Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin tərkib hissəsi olaraq bu marşrutun imkanlarını genişləndirməyə çalışırlar. Azərbaycan bunları nəzərə alaraq hər iki istiqamətdə dəmiryol

sisteminin ötürücülük gücünü artırmaqdadır.

Maraqlıdır ki, Fransanın dövlət maliyyə qurumları, özəl şirkətləri 2010-cu ildən Azərbaycan dəmir yolları ilə maraqlanmaqdadır. Azərbaycan 2017-ci ildə Fransanın şimal-şərqində yerləşən Belfort şəhərində "Alstom Transportation S.A." şirkətinin "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC üçün istehsal etdiyi birinci Prima M4 sərnəşin lokomotivinin təqdimat mərasimi keçirilib.

Fransanın "Alstom Transportation S.A." şirkəti ilə "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC arasında 12 may 2014-cü il tarixdə müqavilə imzalanıb. Həmin müqavilənin tərkib hissəsi kimi "Alstom" şirkəti ADY üçün 10 ədəd Prima M4 (AZ4A) sərnəşin lokomotivi istehsal etməli idi. İlk lokomotiv 2017-ci ildə ADY-yə təqdim olunub. 2018-ci ildə 1, 2019-cu ildə isə qalan 8 lokomotiv Azərbaycana gətirilib. Onların ümumi dəyəri 54 milyon 460,33 min dollar təşkil edib.

Azərbaycan dəmir yollarında apardığı yenidənqurma işlərinə xaricdən kredit cəlb edir. Bu məsələdə Fransa İnkişaf Agentliyi (AFD) xüsusi fəallığı ilə seçilir. Agentliklə bağlı Fransanın Azərbaycandakı səfirliyinin internet sahifəsində yerləşdirilən məlumatda bildirilir ki, AFD Qrupu Fransanın inkişaf və beynəlxalq hamrəyliklə bağlı siyasətini həyata keçirir: "Dövlət sektoru və QHT-lərə maliyyə dəstəyi verən AFD (Fransa İnkişaf

Agentliyi), özəl sektoru maliyyələşdirən "Proparco" və texniki əməkdaşlıq agentliyi olan "Expertise France"-dan ibarət olan bu qrup daha bütöv və dözümlü dünyaya keçidi maliyyələşdirir, dəstəkləyir və sürətləndirir. Qrup fəaliyyət göstərdiyi ölkələrdəki tərəfdaşları ilə birlikdə ortaqlar üzərində çalışır. Fransanın və fransız xalqının Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri ilə bağlı götürdüyü öhdəliklərin icrasına töhfə vermək məqsədilə AFD Qrupunun heyətləri yerlərdə - Fransada (Avropa xaricindəki ərazilərdə) və 115 ölkədə - ortaqlar dəyər kəsb edən iqlim, biomüxtəliflik, sülh, gender bərabərliyi, təhsil və ya səhiyyə sahələrində 4000-dən artıq layihədə fəaliyyət göstərir".

AFD-nin Cənubi Qafqaz ofisi üç ölkəni - Azərbaycan, Ermənistan və Gürcüstanı əhatə edir. 2016-cı ildə Tiflisdə açılıb: "Azərbaycanda AFD "yaşıl və inklüziv inkişaf" mandatı çərçivəsində hökuməti inkişaf layihələrində dəstəkləyir. Nəqliyyat sektorunda bir sıra layihələr, ayrıca olaraq Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə dəmir yolu xəttinin Azərbaycan hissəsinin yenilənməsi, Şimal-Cənub xəttinin (Sumqayıt-Yalama) müasirləşdirilməsi və Azərbaycan dəmir yolları şirkətinin maliyyə restrukturizasiyasına dəstək kimi layihələri həyata keçirir. Asiya İnkişaf Bankı ilə sıx əməkdaşlıq edir. Hazırda AFD "Azərbaycan 2030: gələcəyə baxış konsepsiyası"na dəstək olaraq, iqlim dəyişikliyi, şəhərlərin dayanıqlı inkişafı, regional inkişaf və su ehtiyatlarının idarə

rə edilməsi mövzuları ətrafında çoxillik proqramını formalaşdırmaqdadır. 2015-ci ildən Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə dəmir yolu xəttinin Azərbaycan hissəsinin yenilənməsinə dəstək verir. Layihə iki texniki xidmət emalatxanasının tikintisinə, maşinist və lokomotiv maşinistlərinin hazırlanmasına imkan verəcək. O, həmçinin dəmir yolu personalının texniki potensialının artırılmasına və yeni lokomotivlərin saxlanması öz töhfəsini verir.

AFD-nin Azərbaycan dəmir yollarında maliyyələşdirdiyi layihələr bunlardır:

1. Şərq-Qərb dəhlizinin inkişafı. AFD 2015-ci ildən Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə dəmir yolu xəttinin Azərbaycan hissəsinin yenilənməsinə dəstək verir. Layihə iki texniki xidmət emalatxanasının tikintisinə, maşinist və lokomotiv maşinistlərinin hazırlanmasına imkan verəcək. O, həmçinin dəmir yolu personalının texniki potensialının artırılmasına və yeni lokomotivlərin saxlanması öz töhfəsini verir.

2. Şimal-Cənub xəttinin yenilənməsi. Asiya İnkişaf Bankı ilə əməkdaşlıq çərçivəsində AFD 2018-ci ildən Sumqayıt-Yalama dəmir yolu xəttinin yenilənməsinə dəstək verir. İşlər yüklərin və sərnəşinlərin sürətli və təhlükəsiz daşınmasını təmin etmək məqsədilə 166,5 km ikixətli dəmir yolu xəttinin yenilənməsini nəzərdə tutur. Bu layihənin maliyyələşməsinə AFD 175 milyon dollar ayırıb. Azərbaycan Respublikası ilə Fransa İnkişaf Agentliyi arasında 11 mart 2019-cu il tarixdə bu məqsədlə kredit sazişi imzalanıb və o, 06 iyun 2019-cu il tarixdə qüvvəyə minib.

3. ADY milli dəmir yolu şirkətinin maliyyə restrukturizasiyası. AFD şirkətin institusional və əməliyyat islahatlarını dəstəkləyir. Məqsəd: ADY-ni dəmir yolu hərəkəti üçün aydın tənzimləyici çərçivə daxilində səmərəli və iqtisadi cəhətdən səmərəli şirkətə çevirmək.

Fransa səfirliyi və Fransanın "Alstom" şirkətinin dəstəyi ilə Bakı Texniki Universitetində Dəmiryol Tədris Mərkəzi də yaradılıb. Bu ilin iyununda mərkəzin ilk buraxılışı ilə bağlı mərasim keçirilib və Fransa səfiri xanım Anne Bofilon mərasimdə iştirak edib.

ADY "Alstom"la əməkdaşlığı indi də davam etdirir. 2019-cu ildə Bakıda "Azər-

baycan Dəmir Yolları" QSC ilə Fransanın "Alstom" şirkəti arasında lokomotivlər parkına dair texniki dəstəyin göstərilməsi üzrə müqavilə imzalanıb.

Göründüyü kimi, Fransanın Azərbaycan dəmir yollarına marağı böyükdür. Siyasi şərhçi Asif Nərimanlının sözlərinə görə, Fransanın Azərbaycana təzyiq cəhdinin çox səbəbi var:

"Burada Fransadakı erməni diasporu/lobbisinin maraqlarının olduğu sirr deyil, eyni zamanda 44 günlük müharibədən sonra Cənubi Qafqazdan uzaq düşən Fransa Ermənistan üzərindən bölgədəki təsir imkanlarını gücləndirmək niyyətindədir. Hərçənd bütün bunlar Fransanın hədəfinə çatmaq istiqamətindəki vasitələridir. Dünyanın güc mərkəzlərindən birinə çevrilmək istəyən Fransa Avropa İttifaqında əsas söz sahibi olmağa çalışır, xüsusilə çoxqütblü dünyanın yaranması perspektivi fonunda əsas hədəfi bu qütblərdən biri olmaqdır. Fransa və Almaniya Çinlə əməkdaşlıq müstəvisində Al-ni gücləndirmək, ABŞ/NATO çətrisi altında çıxarmağa çalışsalar da, Ukrayna müharibəsi bu yolda ciddi maneələrdən biri oldu. Lakin hədəf dəyişməyib, bu prosesdə Fransaya Avrasiyanın nəqliyyat şəbəkələrində təsir imkanlarına nail olmaq lazımdır. Cənubi Qafqaz Avrasiyanın nəqliyyat şəbəkəsində yeni əsas həblərdən, xüsusilə aktual olan Orta dəhlizin keçid məntəqələrindən biridir. Fransanın Azərbaycan dəmir yollarını ələ keçirmək planı da Orta dəhlizin əsas xəlinə nəzarət etmək planından qaynaqlana bilər. 44 günlük müharibədən sonra Fransanın bu hab üzərindən təsir imkanları xeyli zəiflədi, eləcə də perspektivdə buna nail ola biləcəyi gözləntisi də az görünür. Fransanın Azərbaycana təzyiq göstərmək cəhdləri də bölgə üzərindəki maraqlarından, perspektivi öz xeyrinə dəyişdirmək istəklərindən qaynaqlanır".

□ **Dünya SAKIT,**
"Yeni Müsavat"

“İraq Şam İslam Dövləti” (İŞİD) Türkiyə, Gürcüstan, Azərbaycan, Rusiya, Ukrayna və Çeçenistanda terror təşkilatının adını “Məktəb-i Furqan” kimi dəyişərək fəaliyyətini genişləndirmək niyyətindədir. Türkiyənin Diyarbəkir Vilayət Prokurorluğunun məlumatında belə deyilir.

Bildirilir ki, “Məktəb-i Furqan”a cəlb olunanlar Gürcüstandakı düşərgələrdə xüsusi hərbi təlim keçirlər və onların arasında Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları da var.

Diyarbəkir prokurorluğunun məlumatına görə, faktiki olaraq Suriyada küncə sıxışdırılmış və 2019-cu ildə nəzarəti altında olan son əraziləri itirmiş İŞİD-in terror strukturu hazırda adıçəkilən ölkələrdə təşkilata yeni üzvləri cəlb etmək üçün fəal təbliğat kampaniyası aparır. Gürcüstandakı gizli bazalarda isə hərbi təlimlər keçirilir.

Bu məlumatların necə ələ keçirilməsinə gəlinə, bildirilir ki, Türkiyənin təhlükəsizlik və kəşfiyyat xidmətləri Suriya vətəndaşı Şahap Varışın həbsdən sonra üzə çıxıb. Şahap Varış yeni təşkilatlanmada əsas fiqurantdır. O, bu il mayında Milli Kəşfiyyat Təşkilatının əməkdaşları tərəfindən Suriyanın İdlib şəhərində saxlanılaraq Türkiyəyə aparılıb.

İstintaq zamanı belli olub ki, özəyi Gürcüstanda olan “Əxlaq və Sunnət Dərgisi” adı verilmiş terror qrupu da əslində İŞİD-in adının dəyişdirilmiş strukturudur.

İttihamnəmin materiallarına əsasən, Türkiyə, Azərbaycan və Gürcüstanın güc strukturları beynəlxalq terror təşkilatları ilə mübarizədə öz fəaliyyətlərini əlaqələndirirlər.

İŞİD rəhbərliyi döyüşçülərinin məscidlərdə toplaşması və bir yerdə səyahət etməsi qadağandır. Cihad təbliğatı və adını dəyişmiş qruplaşmalara cəlbədlmə əsasən sosial şəbəkələrdə həyata keçirilir. Terror qruplarına daxil olmaq

Gürcüstanda Azərbaycan vətəndaşlarına terror təlimləri keçirilir - sensasiya

İstintaqda belli olub ki, “Əxlaq və Sunnət Dərgisi” əslində İŞİD-in adının dəyişdirilmiş strukturudur

istəyənlər üçün ikimərhələli yoxlama tətbiq olunur. Və yalnız qrupların sıralarında etimadı qazananlar sonda İŞİD-in “piknik” adlanan qapalı toplantılarında iştirak etmək hüququ qazanır.

Ötən ay Gürcüstanın Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti terror fəaliyyətində şübhəli bilinən iki ölkə vətəndaşını saxlayıb. Bu barədə ölkənin Terrorla Mübarizə Mərkəzi məlumat yayıb. “Saxlanılanlar İŞİD terror qruplaşması ilə əlaqədə şübhəli bilinir. Xüsusi əməliyyat Gürcüstanın iki rayonunda eyni vaxtda həyata keçirilib. Araşdırma zamanı üzərində terror təşkilatının rəmzləri olan bayraqlar və müxtəlif növ elektron daşıyıcılar ələ keçirilib. Onların yaşa-

yıq yerlərindən döyüş sursatı, partlayıcı qurğular və partlayıcı maddələr götürüldü”, - məlumatda deyilir.

2014-cü ildə yaradılan “İraq İslam Şam Dövləti” (İŞİD) təşkilatı qısa zaman ərzində dünyanın bir çox yerlərində terror hadisələri törətməyə başladı. Bununla yanaşı, terror təşkilatı sıralarına müxtəlif ölkələrdən, o cümlədən Azərbaycandan müzdlu döyüşçülər cəlb etdi. Azərbaycandan da İŞİD-in tərkibində vuruşanlar oldu. İŞİD ilə birlikdə Yaxın Şərqdə terror küləyi əsdirdi və dövlətlərin birgə səyləri nəticəsində bu gün darmadağın edilib. Bu səbəbdən də qruplaşmaya daxil olan, müxtəlif ölkələrdən olan müzdlu terrorçular İŞİD sıra-

larını tərk edib dünyanın dörd bir tərəfinə səpələniblər. Nəzərə almaq lazımdır ki, İŞİD sıralarını tərk edənlər arasında azərbaycanlılar da var. Ölkəyə qayıdanlar həbs olunurlar. Bu səbəbdən İŞİD-ə qoşulan azərbaycanlılar bura gəlmir, digər qonşu ölkələrə keçməyə daha çox maraq göstərirlər. Bilirlər ki, Suriyaya gedib terror təşkilatına qoşulublarsa, ölkəyə qayıtdıqda potensial terrorçu kimi qəbul olunurlar. Cinayət Məcəlləsinə görə, respublikadan kənarda qanunsuz silahlı birləşmələr, terror təşkilatlarında iştirak edən hər kəs cinayət məsuliyyəti daşıyır. Ölkəyə qayıtdıqda onlara qarşı cinayət işi qaldırılır və həbs edilir. Onlar nə zamansa Azər-

baycanda da bu və ya digər formada tapşırıq yerinə yetirə bilirlər.

Göründüyü kimi, qruplaşma Yaxın Şərqdə darmadağın edilsə də, Qafqazda digər bir adla xortlamağa çalışır. İndi ad dəyişsə də “verbovka” üsulları əvvəlki kimi qalır, yeni sosial şəbəkələr üzərindən üzvlər cəlb etməkdə davam edirlər. Bütün bunlarla yanaşı, belə ekstremist radikal qruplara qarşı əməliyyatlar daim gedir və bu proses bir gün də olsun dayanmır. Çünki çox təəsüf ki, dünyada terror birləşmələrinə cəlbətmə prosesi, “verbovka”lar, həmçinin dini ekstremizmin çətrisi altında ölkələrin həyatına müdaxilələr davam edir. Bu proses yerində durmayıb. Müasir kommunikasiya vasitələri terror birləşmələrinin də əllərində olan üsulları, resursları daha da təkmilləşdirməyə şərait yaradır. Ona görə də təhlükəsizlik orqanları bir an belə dayanmadan fəaliyyətdədirlər. Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti zamanında Azərbaycanda İŞİD təhlükəsinin aradan qaldırılması, minimuma endirilməsi üçün çoxsaylı uğurlu antiterror əməliyyatları keçirdi. İŞİD-ə və digər ekstremist radikal qruplara qoşulmuş çoxlu sayda təhlükəli ünsürlər zərərsizləşdirildi. DTX-də bu sahə ilə bağlı daimi nəzarət mexanizmləri peşəkarlıqla qurulub. Elektron casusluq sistemi şübhə doğuran insanları nəzarətə götürmək üçün ən yaxşı vasitədir.

Deputat, Milli Məclisin Təhlükəsizlik, müdafiə və korrupsiyaya qarşı mübarizə komitəsinin üzvü Arzu Nağıyev “Yeni Müsavat”a deyib ki, bu işdə hər bir Azərbaycan vətəndaşı təhlükəsizlik orqanlarına yardım etməlidir: “Vətəndaşların yardım etməyi təhlükəsizlik sistemi tam güclü sayıla bilməz. Hər bir insanımız, hər bir bölgənin sakini bilməlidir ki, onun çevrəsində, yaxud qonşuluğunda şübhə doğuran adam barədə təhlükəsizlik orqanlarını bilgiləndirmək vacibdir. Söhbət hamını bir-birinə nəzarətçi etməkdən getmir, amma biz yaxşı bilirik ki, Suriyada İŞİD sıralarından gələn adam qonşuluğumuzda özünə yer taparsa və mən bir vətəndaş kimi susaraq bunun üzərindən keçirəmsə, mütləq haradasa həmin adam bir hadisə törədəcək. Bu baxımdan, hər bir vətəndaşın aktiv hərəkəti gərəkdir. Çünki təhlükəsizlik hamının xeyrinədir. Bu gün Azərbaycanın yaşadığı müxtəlif regional və beynəlxalq proseslərdə də çox sinxron bağlıdır. Ötən dövr ərzində görülmüş tədbirlər, əlbəttə ki, çox önəmli olub. Biz terrora qarşı aparılmış tədbirlərin misilsiz olduğunu qeyd etməliyik. Bir vətəndaşımızın belə, təhlükədən qorunması ciddi hadisədir. Dövlət təhlükəsizlik orqanları əslində mənim nəzərimdə yenidən qurulmaqdadır. Yenidən qurulması prosesi gedə-gedə misilsiz təhlükəsizlik tədbirləri həyata keçirilib və keçirilir, çox mühüm işlər görülməkdədir. Terror birləşmələrinin Azərbaycanı bir koridor kimi görməsinin qarşısı uğurla alınır. Hər birimiz hiss edirik ki, təhlükəsizlik orqanlarının müsbət nəfəsi çevrədə hiss olunur”.

Deputat bildirib ki, vətəndaşlar sosial şəbəkələrdən istifadə edərkən sayıqlıqlarını itirməməli, şübhəli ünsiyyət qurmaq istəyənlər barədə müvafiq orqanları məlumatlandırmalıdır.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

225 milyonluq narkotik “sahibinə çatmadı”

Bu ilin yanvar-iyul ayları ərzində hüquq-mühafizə orqanlarının keçirdikləri kompleks əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində ümumilikdə 6 696 cinayət faktı aşkarlandı.

Bu barədə Narkomanlığa və Narkotik Vasitələrin Qanunsuz Dövriyyəsinə Qarşı Mübarizə üzrə Dövlət Komissiyasının daimi fəaliyyət göstərən İşçi Qrupu məlumat yayıb.

Bildirilib ki, aşkarlanan cinayətlərdən 2335-i narkotik vasitələrin qanunsuz satışı, 4112-si narkotik vasitələrin qanunsuz əldə edilib saxlanması, 219-u qanunsuz olaraq narkotik xassəli bitkilərin kultivasiya edilməsi, 30-u isə bu kateqoriyadan olanlar olub.

Faktlar üzrə qanunsuz dövriyyədən ümumilikdə müsadirə olunmuş 5 ton 141 kq 918,699 qr narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin 1

ton 598 kq 616,379 qr-nı heroin, 2 ton 874 kq 140,356 qr-nı mariyuana, 221 kq 863,961 qr-nı tiryək, 50 kq 986,102 qr-nı həşiş, 274 kq 649,411 qr-nı psixotrop maddələr, 121 kq 662,49 qr digər

narkotik vasitələr təşkil etmişdir. Həmçinin göstərilən dövr ərzində 40068 ədəd həbitadon, 11624 ədəd çətənə bitkisi, eləcə də 3 kq 197,368 qr, 7703 ədəd kapsul və 1133 ədəd həb güclü təsir edən

maddə və 40,682 qr prekursor qanunsuz dövriyyədən götürüldü.

Hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qaçaqmalçılıq yolu ilə ölkə

ərazisinə gətirilməsi ilə bağlı 165 fakt aşkar edilib və həmin faktlar üzrə qanunsuz dövriyyədən ümumi çəkisi 2 ton 186 kq 111,606 qr və 40068 ədəd həbitadon narkotik vasitələr və 7631 ədəd kapsul, 953 ədəd həb güclü təsir edən maddə çıxarılıb.

Ümumilikdə aşkar edilmiş cinayətlərin 168-i qrup halında törədilib və həmin faktlar üzrə qanunsuz dövriyyədən 1 ton 215 kq 109,866 qr, 190 ədəd metadon narkotik vasitə, psixotrop maddə və 157,5 qr güclü təsir edən maddə müsadirə edilib. 1837 cinayət faktı əvvəllər məhkum olmuş şəxslər tərəfindən törədilib və onlardan 1 ton 098 kq 379,3 qr müxtəlif növ narkotik vasitə və psixotrop maddə müsadirə edilib.

Bu ilin yanvar-iyul ayları ərzində qanunsuz dövriyyədən götürülmüş 5 ton 141 kq 918,699 qr narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin ümumilikdə dəyəri 225 mil-

yon 099 min 265 AZN kimi qiymətləndirilib.

Təhlil göstərir ki, 2022-ci ilin yanvar-iyul ayları ilə müqayisədə 2023-cü ilin müvafiq dövrü ərzində narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən aşkar edilən faktların ümumi sayı 145, satışı məqsədilə olmadan qanunsuz əldə edilib saxlanması ilə əlaqədar faktların sayı 271, qaçaqmalçılıqla bağlı cinayətlərin sayı 8 fakt, məsuliyyətə cəlb edilmiş şəxslərin sayı 291 nəfər, qanunsuz dövriyyədən çıxarılmış narkotik vasitələrin çəkisi isə 1 ton 237 kq 126,909 qr artıb. O cümlədən narkotiklərin qanunsuz satışı ilə bağlı faktların sayı 19, digər növ cinayət faktlarının sayı 37, narkotik xassəli bitkilərin qanunsuz kultivasiya edilməsi ilə bağlı faktların sayı 70, qrup halında olan cinayətlərin sayı isə 34 fakt azalıb.

“Azərbaycan Respublikasının informasiya təhlükəsizliyi və kibertəhlükəsizliyə dair 2023-2027-ci illər üçün Strategiyası” haqda sərəncam imzalanıb. İnformasiya Təhlükəsizliyi üzrə Koordinasiya Komissiyası Strategiyada nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrasının mütləq monitorinqini və qiymətləndirilməsini təmin etməli, strategiyanın həyata keçirilməsi ilə bağlı görülən işlər barədə ildə bir dəfə Prezidentə məlumat verməlidir.

Strategiyaya nəzər saldıqda ayrı-ayrı məsələlərə dair mühüm müddəaların yer aldığı aydın görünür.

Fövqəladə hallarda, müharibə şəraitində kritik informasiya infrastrukturalarının təhlükəsizliyini, kritik informasiya infrastrukturalarının idarə olunmasını təmin etmək üçün təşkilati əsaslar yaradılacaq, risklərin qiymətləndirilməsi və idarə olunması planı hazırlanacaq. Fövqəladə hallarda, müharibə şəraitində kritik informasiya infrastrukturalarının təhlükəsizliyini, kritik informasiya infrastrukturalarının idarə olunmasını təmin etmək üçün təşkilati əsasların yaradılması, risklərin qiymətləndirilməsi və idarə olunması planının hazırlanmasında əsas icraçı qurum Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətidir.

Bundan əlavə, XRTDX 2024-2025-ci illərdə risklərin reyestrə toplanmasının təmin edilməsi, qiymətləndirmənin aparılması və risklərin idarə olunması üzrə planın hazırlanmasını təmin etməlidir.

Strategiyaya əsasən, milli rəqəmsal efir məkanı üçün minimal kibertəhlükəsizlik tələbləri müəyyən ediləcək və onların icrasına nəzarət mexanizmləri yaradılacaq. Milli rəqəmsal efir məkanı üçün minimal kibertəhlükəsizlik tələblərini müəyyən etmək və onların icrasına nəzarət mexanizmlərini yaratmaq üçün əsas icraçı qurum Rəqəmsal İnkişaf və Neqliyyat Nazirliyidir.

Bundan başqa, Audiovizual Şura, Elm və Təhsil Nazirliyi, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti, Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti 2023-cü ildə sahə üzrə qabaqcıl təcrübənin öyrənilməsi, tələblərin müəyyənləşdirilməsi və tələblərin icrasına nəzarət mexanizminin yaradılmasını təmin etməlidir.

Sənəddə informasiya təhlükəsizliyi və kibertəhlükəsizlik riskləri reyestrinin formalaşdırılması və aparılması nəzərdə tutulur. Belə ki, sənəddə informasiya təvəvüzünə və hə-

İnformasiya təhlükəsizliyi strategiyası təsdiqləndi-nələr var?

Sənəd ölkə xaricinə “beyin axını”nın qarşısının alınmasını da nəzərdə tutur

qiqətlərin təhrif edilməsinə, milli dəyərlərin pozulmasına aid təhdidlərin qarşısını ala bilən müasir texnologiyaların (o cümlədən süni intellektə əsaslanan texnologiyaların) işlənilməsi üçün fəaliyyətin gücləndirilməsi; informasiya təhlükəsizliyi hadisələrinin monitorinqinin, insidentləri və kritik halları aşkarlama meyarlarının müəyyən edilməsinin və tətbiqinin təmin olunması; informasiya mühafizəsinin texniki, kriptografik, proqram və digər vasitələr üzrə təminatının təkmilləşdirilməsi, bu sahədə yerli istehsalçıların inkişafına dəstək verilməsi; informasiya təhlükəsizliyi və kibertəhlükəsizlik sahəsində startapların fəaliyyətinin genişləndirilməsi; informasiyalaşdırma obyektlərində, texniki xidmət və informasiya xidməti subyektlərində informasiya təhlükəsizliyini idarəetmə sistemlərinin (ITIS-lərin) formalaşdırılmasının, onların səmərəlilik səviyyələrinin ölçülməsinin təmin edilməsi; fərdi məlumatların mühafizəsinin gücləndirilməsi və s. kimi bəndlər yer alıb.

Strategiyada “Kibercinayətlər” elektron informasiya sisteminin formalaşdırılması və bu sistemə səlahiyyətli qurumların çıxışının təmin edilməsi ilə bağlı təkliflərin hazırlanması da nəzərdə tutulur. Qeyd edilib ki, “Kibercinayətlər” elektron informasiya sistemini formalaşdırmaq və bu sistemə sə-

lahiyyətli qurumların çıxışının təmin edilməsi ilə bağlı təkliflər hazırlanmasında əsas icraçı qurum Nazirlər Kabinetidir. Bundan əlavə, Daxili İşlər Nazirliyi, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti, Baş Prokurorluq (tövsiyə olunur), Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti, Rəqəmsal İnkişaf və Neqliyyat Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi 2023-2024-cü illərdə informasiya sisteminin operatorunun müəyyən olunması, texniki şərtin hazırlanması, informasiya sisteminin texniki şərti və səlahiyyətlərin müvafiq qurumlarla razılaşdırılması, sistemin operatoru tərəfindən sistemin yaradılması və fəaliyyətinin təşkilini təmin etməlidir. Eyni zamanda strategiyaya əsasən, Azərbaycanın informasiya məkanında, xüsusən də kritik informasiya infrastrukturalarında təhlükəsizlik risklərinin müəyyənləşdirilməsi nəzərdə tutulur.

Sənədin qəbul edilməsində əsas məqsədlərdən biri eyni zamanda Azərbaycandan ölkə xaricinə “beyin axını”nın qarşısının alınması nəzərdə tutulur. Bundan başqa, strategiyada informasiya təhlükəsizliyi və kibertəhlükəsizlik sahəsində milli kadr ehtiyatının tükənməzliyi və mühafizəsi də öz əksini tapıb.

Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə ko-

mitəsinin üzvü Arzu Nağıyev “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında “Yeni Müsavat” Media Qrupu, “Səs” Media Qrupu kiber hücumları xatırladaraq qeyd etdi ki, Azərbaycanda sözügedənin strategiyanın hazırlanmasına çoxdan ehtiyac var idi. Millət vəkili bildirdi ki, əsas məqsəd ayrı-ayrı qurumların informasiya sisteminin mərkəzləşdirilməsi, bununla da təhlükəsizliyi təmin etməkdir: “İnformasiya təhlükəsizliyinin təmin olunması üçün tədbirlər görülməlidir. Regionda baş verən hadisələr bir daha göstərdi ki, bu sahəyə diqqət daha çoxdur. Müxtəlif ölkələrdən Azərbaycana gəlib, bu sahədə çalışmaq istəyən mütəxəssislər də çoxdur. Milli Məclis səviyyəsində onların bəziləri vergidən azad edilib, bəziləri üçün vergi güzəştləri təmin olunub. Təsdiq edilən strategiya sayəsində təhlükəsizlik sahəsində çalışanların peşə səviyyəsinin artırılması, eyni zamanda qurumlarda yeni texnologiyaların tətbiqi ilə bağlı addımlar atılacaq. Sənəddə nəzərdə tutulan tədbirlər 4 il müddətində həyata keçiriləcək. Xüsusilə Azərbaycandan ölkə xaricinə “beyin axını”nın qarşısının alınması nəzərdə tutulur ki, bunun çox önəmli məqam olduğunu düşünürəm. Müvafiq şərait yaradıqda informasiya təhlükəsizliyi sahəsində çalışanlar birmənalı şəkildə Azərbaycanın suveren-

liyinə, müstəqilliyinə qulluq etmək üçün bu şəraitdən yararlanacaqlar”.

Azərbaycan İnformasiya və Kommunikasiya Texnologiyaları Sənayesi Assosiasiyasının İdarə Heyətinin sədri Elvin Abbasov “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, yeni yaradılan sistemlər inteqrasiyalıdır. Ekspert şərhində qeyd etdi ki, datalar qurumlar arasında bölüşdürülür ki, bu da önəmlidir: “Hər qurumun məlumatı digəri üçün mühümdür. Bu istiqamətdə beynəlxalq standartlara istinad etmək, onları qəbul etmək və tətbiq etmək mühüm idi. Strategiyada bu məqamlar öz əksini tapıb. Azər-

baycanda yeni rəqəmsal sistemlər yaradıqca fundamental bazanın möhkəmləndirilməsinə ehtiyac var. Son zamanlar vətəndaşların şəxsi məlumatlarının oğurlanmasının qarşısının alınması baxımından da yeni qanun əhəmiyyətlidir. Belə ki, kibersident baş verdikdə vətəndaş bundan xəbərsiz olurdu. ISO 27001 standartına görə, hər hansı sistemdən vətəndaşa aid məlumat oğurlansa, bu barədə KİV vasitəsilə məlumat verilməlidir. Strategiyaya əsasən, vətəndaşların informasiya təhlükəsizliyi hüququ təmin olunur”.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
“Yeni Müsavat”

"Bakcell" abunəçiləri "NaviMax"-la övladlarının təhlükəsizliyinə nəzarət edə biləcək

"Bakcell" şirkəti "NaviMax" tətbiqi ilə yeni xidmətini istifadəyə verir. "Navimax" əsasən, uşaqların və ailə üzvlərinin fəaliyyətini izləmək üçün nəzərdə tutulan tətbiqdır.

"Bakcell" abunəçiləri bu tətbiq vasitəsilə, övladlarını məktəb, bağça və digər yerlərdə rahatlıqla izləyə, onların təhlükəsizliyinə tam nəzarət edə biləcəklər. Valideynlər övladlarının mobil cihazını öz dost obyektləri siyahısında qeydiyyatdan keçirməklə, onların hərəkət trayektoriyasından xəbərdar olacaqlar.

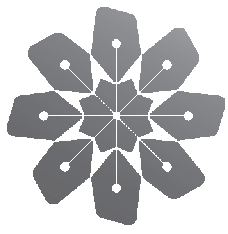
Valideynlər "NaviMax"-la övladlarının hərəkət radiusu üçün koordinatlar təyin edə, icazə verilən hərəkət poliqonundan uzaqlaşma anında mobil bildiriş alma imkanına sahib olacaqlar.

Xidmətin aktivləşdirilməsi və deaktivləşdirilməsi tətbiq vasitəsilə həyata keçirilir. "Bakcell" abunəçiləri 3020 qısa nömrəsinə SMS göndərməklə, tətbiqlə bağlı məlumat və link əldə edə bilirlər. Xidməti deaktiv etmək üçün isə, 3020 qısa nömrəsinə "STOP" yazıb göndərmək kifayətdir.

"Bakcell" abunəçiləri tətbiqdən 1 həftə pulsuz istifadə edə biləcəklər. Pulsuz istifadə dövrü başa çatdıqdan sonra, ödənişli abunəlik avtomatik aktivləşdirilir. Tətbiqə abunəlik haqqı aylıq (30 gün) 1 AZN təşkil edir.

"Bakcell" şirkəti hazırda "Bakcell ilə ən sürətli ol" şüarı ilə genişmiqyaslı kampaniya həyata keçirir.

Xatırladaq ki, şirkət NEQSOL Holding-in tərkibinə daxildir.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

İşğaldan azad olunmuş ərazilərə “Böyük Qayıdış”

Azərbaycan işğaldan azad olunan ərazilərin bərpasını sürətləndirir. Bu ilin dövlət büdcəsinə edilən dəyişiklikdən sonra azad olunan ərazilərdə bərpa və yenidənqurma işlərinin sürətləndirilməsinə əlavə olaraq 2 milyard 260 milyon manat ayrılmaqla onun ümumi həcmi 5 milyard 260,0 milyon manata çatdırılıb.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən 2023-cü ilin yanvar-iyun aylarında azad edilmiş rayonlarda tikinti quraşdırma işlərinə 1 milyard 674 milyon 529.9 min manat vəsait sərf edilib. Bu, ötən ilin eyni dövründəki xərcləmələrdən 67.4 faiz və ya 674 milyon 645 min manat çoxdur. 2022-ci ilin ilk 6 ayında azad edilmiş rayonlarda tikinti quraşdırma işlərinə 999 milyon 879.3 min manat vəsait yönəldilmişdi.

Azərbaycan hökuməti məskunlaşma və bərpa prosesində Laçın-Kəlbəcər rayonlarına xüsusi diqqət ayırır, bu rayonlarda insanların doğma yurdlarına qayıtma prosesi daha sürətlə həyata keçirilir. Bu, ilk yarımda tikinti-quraşdırma işlərinə sərf olunan vəsaitlərin rayonlar üzrə həcmindən də aydın görünür. Belə ki, bu il ən çox vəsait Kəlbəcər (344 milyon 611 min manat), Laçın (328 milyon 972 min manat) və Füzuli (314 milyon 737 min manat) rayonlarına ayrılıb.

May ayından Laçın şəhərinə əhalinin qaytarılmasına başlanıb. Artıq 247 ailə, yəni 956 nəfərin şəhərdə daimi məskunlaşması təmin edilib. Prezident İlham Əliyevin av-

qustun 26-da Laçın şəhəri günündə verdiyi məlumata əsasən, ilin sonuna qədər 900 ailə üçün evlər hazır olacaq.

Laçın şəhəri ilə yanaşı, rayonun Zabux kəndinə də əhalinin köçürülməsinə başlanılıb. Rəsmi məlumata əsasən, ümumi sahəsi 81 hektar olan Zabux kəndinə 245 ailənin köçürülməsi nəzərdə tutulur. İlkin mərhələdə kəndə 223 ailə köçürüləcək. Qeyd edək ki, artıq avqustun 25-də 20 ailə - 88 nəfər doğma yurdlarına - Zabux kəndinə qayıdıb.

Laçın rayonuna qayıdan sakinlərin məşğulluğunun təmin edilməsi, bölgənin iqtisadi inkişafına nail olunması istiqamətində də addımlar atılır. Laçında “Hökəri Balıq Təsərrüfatı”nın, Laçın rayonunun sənaye zonasında mebel fabrikinin, prefabrik modul evlərin istehsalı müəssisəsinin, xırdabuyuzlu heyvanların saxlanılması məntəqəsinin fəaliyyətə başlaması üçün işlər görülür. Bundan əlavə, Laçın şəhəri yaxınlığında mehmanxana kompleksinin tikintisinə başlanılıb.

Azərbaycan Kəlbəcərdə qayıdışı sürətləndirməkdədir. Avqustun 17-də Prezidentin sərəncamı ilə Kəlbəcər şəhərində tikinti, təmir və bərpa işlərinin layihələndirilməsi və hə-

Böyük Qayıdış

Laçın və Kəlbəcərə qayıdış sürətləndirilir

Ekspert: “Bu, Qarabağdakı erməni separatizmini məhv etmək baxımından çox vacibdir”

yata keçirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin əhliyyət fondundan “Şərqi Zəngəzur İqtisadi Rayonunda 2 saylı Bərpa, Tikinti və İdarəetmə Xidməti” publik hüquqi şəxsə 80 milyon manat vəsait ayrılıb.

Avqustun 25-də Kəlbəcər rayonunun Zar kəndinin təməli qoyulub. Bu kənddə ümumilikdə 855 ailənin məskunlaşması planlaşdırılıb. Birinci mərhələdə kəndə 547 ailənin köçürülməsi üçün birmərtəbəli fərdi evlərin inşası planlaşdırılıb.

Hər iki rayondakı kiçik su

elektrik stansiyaları sürətlə bərpa olunur. Bu günədək Laçın rayonunda ümumi gücü 40,5 MVt, illik enerji istehsalı potensialı 120 milyon kilovatt-saat olan 5 kiçik su elektrik stansiyası yenidən qurularaq istismara verilib. Hazırda 4 stansiyanın yenidən qurulması üzrə işlər davam etdirilir.

Kəlbəcərdə isə 4,4 meqavat gücündə “Kəlbəcər-1”, 6,3 meqavat gücündə “Qamışlı” və 3,4 meqavat gücündə “Meydan” kiçik su elektrik stansiyaları yenidən qurularaq istismara verilib. Hazırda Kəlbəcər rayonunda beş yerdə ümumi gücü 48,3 meqavat olan kiçik su elektrik stansiya-

larının tikintisinə başlanılıb.

Hərbi ekspert Ədalət Verdiyevin sözlərinə görə, Laçın və Kəlbəcərdə qayıdışın daha sürətlə həyata keçirilməsi gözləniləndir: “Bildiyiniz kimi, uzun illər boyu davam edən danışıqlar zamanı heç vaxt Laçın və Kəlbəcərin qaytarılması müzakirə olunmurdu. İlk öncə beş rayonun qaytarılması, daha sonra Qarabağda referendumun keçirilməsi, Laçın-Kəlbəcərin bağlı bundan sonra müzakirə olunması nəzərdə tutulurdu. Ermənilər Kəlbəcərin bir hissəsini Azərbaycana qaytarmaq, Laçını isə öz-özlərində saxlamaq niyyətində idilər. Onların Laçın iddiaları

hətta Vətən müharibəsindən sonra da qalırdı - düz bu ilin 23 aprelinə qədər. Ermənilər Laçını Qarabağdakı erməni separatizminin nəfəsliliyi kimi görür, onu heç cür əldən vermək istəmirlər. Düzdür, Ermənistanın Kəlbəcər üzərindən də Qarabağdakı separatçılara yol çəkilməmişdi, lakin ağırlıq yenə də Laçın yolunda idi. Bu baxımdan, onlar Laçın yolunda hansısa maneəni ağıllarına belə gətirmirdilər. Lakin Azərbaycan dövləti öz sözünü dedi, Laçın yolunda beynəlxalq hüququn tələb etdiyi formada öz sərhəd-keçid məntəqəsini qurdu. Ondan bəri ermənilərin qopardığı hay-harayı görürsünüz”...

Ekspert qeyd edir ki, Laçın Azərbaycan üçün son dərəcə strateji əhəmiyyət kəsb edir: “Laçın rayonundakı bir sıra yüksəkliklər Azərbaycan Ordusunun Qərbi Zəngəzurun Qapan, Gorus və Qarakilsə rayonları ərazisinə vizual müşahidəsini təmin edir. Ermənistanın uzun illər boyu yaratdığı miflərin dəfndirilməsi, erməni separatizminin Azərbaycan ərazilərindən silinməsi baxımından Laçına qayıdışın sürətlənməsi, ərazilərimizin bərpası təbii ki, ən prioritet vəzifələrdən biridir. Azərbaycan dövləti bu vəzifənin öhdəsindən kifayət qədər uğurla gəlir”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Dünya SAKİT

Ekofəallar bu dəfə Arazdəyən cinayətinə qarşı

Azərbaycan vətəndaş cəmiyyətinin bu yöndə aktivliyi davam etməlidir

Ermənistanın ekocinayətləri nəinki Azərbaycan, eləcə də bütün region üçün ciddi təhdidir. Bunu qonşularımızın bəziləri hələ dərk etmək istəmir. Azərbaycan ərazisində ekoloji terror törətməklə kifayətlənməyən Ermənistanın bütün beynəlxalq hüquq normaları, qəbul olunmuş bütün aidiyyəti konvensiyaları, tələbləri pozaraq Naxçıvanla sərhəddə, Arazdəyəndə metalurgiya zavodu tikdiyi məlumdur.

Ermənistanın Azərbaycanla, Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə həmsərhəd ərazisində - Yerasx (Arazdəyən) kəndində 16 500 kvadratmetr sahədə illik istehsal gücü 180 000 ton olan iri metalurgiya zavodunun inşasının aparılması ilə bağlı Azərbaycan tərəf ən müxtəlif formalarda öz narazılığını bildirib.

Ermənistanın Naxçıvanla sərhəddə tikdiyi metalə-

ritmə zavodunun inşasının dayandırılması ilə bağlı Azərbaycan QHT-ləri hərəkətə keçib, beynəlxalq ictimaiyyətə, beynəlxalq təşkilatlarla məktub yazıblar, müraciətlər ediblər, Naxçıvanda fəaliyyət göstərən QHT-lər də dünya birliyinə

öz etirazlarını çatdırıblar. Amma təəssüf ki, hələ də Ermənistanla “gözün üstə qaşın var” deyən olmayıb, əksinə, müxtəlif səfirliklərin, xarici nümayəndəliklərin təmsilçiləri əraziyə gələrək ermənilərə dəstək verirlər.

Azərbaycan QHT-lərinin sözügedən zavodun inşasının dayandırılmasına nail olana qədər mübarizə aparmağa hazır olduğu məlumdur, bu onların bəyanat və müraciətlərində də öz əksini tapıb. Naxçıvana Azərbaycan ekofəallarının səfərini təşkil et-

mək, hadisə ilə bağlı yerində araşdırma aparmaq necə olar?

Azərbaycan Milli QHT Forumunun Prezidenti Rəuf Zeyni “Bakı-Xəbər”ə şərhində “Ermənistanın Naxçıvanla sərhəddə yerləşən Arazdəyəndə tikdiyi metaləritmə zavodunun inşasının dayandırılması ilə bağlı QHT-lər çox geniş fəaliyyət göstərirlər və bəyanatlar verirlər, bütün beynəlxalq təşkilatlara, o cümlədən də bu ölkənin rəhbərliyinə müraciətlər edirlər: “Azərbaycan QHT-ləri bütün dünyanı regionda ekoloji tarazlığın, balansın pozulmasına səbəb olan və eyni zamanda gələcək fəsadlara, baş verəcək ekoloji genosidə qarşı birgə mübarizə aparmağa çağırıb. Ermənistan bu zavodun inşasını başa çatdırıb onu işə salarsa, bu nəinki Azərbaycanın, bütövlükdə Cənubi Qafqazın ekologiyasını zəhrərləyəcək, bu da insanların sağlamlığına zərər vuracaq, onlara yaşamaq üçün imkan verməyəcək. Bu baxımdan, QHT-lərin fəallığı yüksək qiymətləndirilir”.

R.Zeyni qeyd edib ki, Azərbaycan ekolojisi, Arazdəyən ekocinayətinin, bütövlükdə vətəndaş cəmiyyətinin bu yöndə aktivliyi davam etməlidir. O hesab edir ki, Azərbaycan tərəf Ermənistanın bu ziyanlı fəaliyyətinin dayandırılması üçün bütün mümkün variantlardan istifadə edir: “Hadisələri yerində araşdırmaq üçün Azərbaycan ekofəallarının, mütəxəssislərin Naxçıvana səfərinin təşkil edilməsi çox böyük nəticə verə bilər. Onların Naxçıvanla Ermənistan sərhədinə səfərləri təşkil edilməlidir. Bu halda onlar sərhəddəki fəaliyyətləri, monitorinqləri, müşahidələri ilə Ermənistanın növbəti ekocinayətini ifşa edə bilərlər. Eyni zamanda xarici təşkilatlara səfərlər təşkil olunma, xarici səfirliklərlə görüşlər keçirilər, onlara da vəziyyət izah oluna bilər. Hesab edirik ki, beynəlxalq müstəvidə daha sivil səviyyədə bu kampaniya davam etməlidir. Əlbəttə, bu istiqamətdə ardıcıl, sistemli şəkildə mübarizə aparmaq vacibdir və bu zaman bu aksiya öz müsbət nəticəsini verə bilər”.

MUSAVAT

Son səhifə

N 152 (8288) 30 avqust 2023

A
V
Q
U
S
T

Diş pastası seçərkən nəyə diqqət etmək lazımdır?

Diş həkimi Parampreeta Kohli düzgün diş pastasını necə seçmək lazım olduğunu açıqlayıb. Həkimin fikrincə, fluorlu diş pastasından istifadə etmək daha məsləhətlidir. Onun sözlərinə görə, həssas dişləri olan insanlar kalium nitrat və ya stronsium xlorid kimi birləşmələri ehtiva edən diş pastasına üstünlük verməlidirlər: “Unutmayın ki, dişlərinizi mütləq olaraq fırçalamaq, düzgün diş ipi istifadə etmək və diş həkiminə mütləq baş çəkmək vacibdir. Ağız boşluğunun gigiyenasına riayət etmək diş macunu seçməkdən kənara çıxır. Gündə iki dəfə uyğun diş pastası ilə dişlərinizi fırçalayın. Dişlərinizi arasında və diş əti xətti boyunca qıdada hissəciklərini və lövhəni çıxarmaq üçün müntəzəm olaraq diş ipindən istifadə edin. Hər altı ayda bir dişinizi müayinə etdirin. Diş əti xəstəliklərinin və dişlərin ləkələnməsinin qarşısını almaq üçün siqaret, spirt eləcə də kofein istehlakını minimuma endirin. Diş fırçasınızı hər 3-4 aydan bir dəyişdirin”.

Orqanizmi dirçəldən can eliksiri

Yulaf suyu (ovsyanka) qanı təmizləyir, təzələyir, qan dövranını yaxşılaşdırır, immuniteti artırır. Böyrəklərin, ürəyin işini yaxşılaşdırır. Yulaf əzməsinin suyu bir çox ağır xəstələri və artıq gücü-tağəti qalmayanları yenidən həyata qaytarıb.

Bu suyu içənlər xeyli cavanlaşır, 70 yaşında 50 yaşlı kimi görünür. Bunu yulaf suyu reseptini üzərində tətbib edən real pasiyentlər bildirir.

Hazırlanması: bunun üçün təmiz yulaf, yeni qabıqlı, kəpəklili yulaf lazımdır. 3 xörək qaşığı yulafın üzərinə yarım litr su alınır və orta odda qaynara düşənə kimi saxlanılır. Su qaynara düşən kimi od azaldılır. Və çox zəif odda qarşım 15 dəqiqə bişirilir.

Sonra onu ilıq hala gələnə kimi soyudub, tənzifdən sıxaraq süzürsüz. Beləcə, yulaf suyu hazırır. Gün ərzində içib bitirirsiniz. Güne 2 stəkandan artıq içmək olmaz. İçməyə başlayan kimi orqanizmdə müsbət dəyişiklik, gümrəhlik, yüngüllük hiss olunur.

İspaniyada 10 minlərlə köçəri quş isti ölkələr avazına zibilliklərə “kəç etdi”

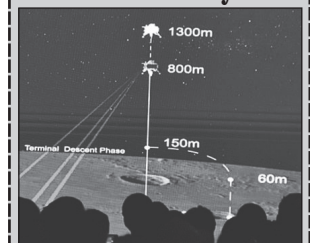
İspaniyanın cənubunda on minlərlə leylək, qara uçurtma və qarğa qışlamaq üçün Afrikaya uçmayıb. Əvəzində ölkədə qalaraq zibil poliqonunda qidalanmağa üstünlük verib. Köçəri quşların bu qeyri-adi seçimi barədə ornitoloqlar məlumat veriblər.

“Birdlife” İspan Ornitoqları Cəmiyyəti (“SEO Birdlife”) Kadiş şəhəri yaxınlığında, Los-Barrios bələdiyyəsi ərazisində yerləşən zibil poliqonunun yanında təxminən 37 min sabit leylək populyasiyası qeydə alıb. Bu poliqona isə Cəbəllütariq boğazı yaxınlığında yaşayan 400 min insanın

tullantıları atılır. Mütəxəssislərin sözlərinə görə, son vaxtlara qədər ağ leyləklər boğazı keçərək Afrikada qışlayırdılar. Zibilliklər böyüdükcə quşlar 3000 kilometrlik səyahəti məqsədəuyğun hesab etməyiblər və zibilliklərdə kifayət qədər qida tapa biləcəklərini düşünübər.

“Quşlar tez-tez zibilliklərdə qidalanırlar, lakin biz gördüyümüz hal köç davranışında baş verən dəyişikliklərdir, xüsusən də ağ leyləklər üçün xarakterikdir”, - deyər “Birdlife SEO”-nın nümayəndəsi Xesus Pinilya bildirib. “Bununla belə zibilliklərdə qidalanan heyvanlar mikropplastiklər və ağır metal hissəciklərini udur, sonra isə bunu kənd təsərrüfatı ərazilərinə yayır və bu da məhsul yığımına mənfi təsir göstərir”, - deyər ekspert xəbərdarlıq edib. Ornitoloqlar ehtimal edirlər ki, quşların davranışına istilik və uzun sürən quraqlıq da təsir edib.

Hindistanın aparatı Aydan ilk məlumatları ötürdü: alimlər heyətdə

Hazırda Ayın cənub qütbünü tədqiq edən “Pragyan” Ay roverindən ilk məlumatlar alınıb. Bu barədə Hindistan Kosmik Tədqiqatlar Təşkilatı (ISRO) xəbər verib. “ChASTE” (“Chandra” Səthi Termofiziki Təcrübə) Ay səthinin istilik davranışını anlamaq üçün qütbün ətrafındakı Ay torpağının üst qatının temperatur profilini ölçür”, - deyər təşkilatın açıqlamasında bildirilir.

ISRO həmçinin ayın səthində temperaturun dəyişmə qrafikini təqdim edib. Təşkilatın ekspertlərinin sözlərinə görə, tapıntılar elm adamları üçün gözənilməz olub. “Biz hamımız fikirləşirdik ki, səthin temperaturu 20-30 dərəcə Selsi ola bilər, lakin bu, 70 dərəcədir. Bu, gözələyimizdən təəccüblü dərəcədə yüksəkdir”, - deyər ISRO-nun əməkdaşı Bi Daruqəş bildirib.

Xatırladaq ki, Hindistanın “Çandrayan-3” avtomatik Ay stansiyası peykinin səthinə uğurlu eniş edib. Bununla da SSRİ, ABŞ və Çindən sonra aparatını Aya uğurla endirməyi bacaran dördüncü ölkə olub.

Bunları bilirsinizmi?

- * Qadınlar 17 ilini yalnız artıq çəkiddən xilas olmaq üçün xərcləyirlər.
- * Qadınlar 8 ilini alışı-verişə, 1,5 ilini isə qadın salonunda keçirir.
- * İnsan 1 ilini ev təmizliyinə sərf edir.
- * İnsan ömrünün 10 ilini işləməklə keçirir. (20-65 yaş arası həftədə 40 saat işləyənlər).
- * İnsan ömrünün 90 faizini qapalı mühitdə keçirir.
- * İnsan ömrü boyunca 9 il televiziya seyr edir. 2 il isə sadəcə reklamları izləyir.
- * Hər bir insan ildə 2 min yuxu görür.
- * Hər bir insan təxminən 4,5 il avtomobil idarə edir və bu insanlar ilin 3 ayını yollarada keçirir.
- * Parisin küçələrini bəzəyən şabalıd ağacları Fransaya Türkiyədən gətirilmişdir.
- * İnsan 1,5 ilini hamamda keçirir.
- * “Bugatti Veyron” avtomobili ən yüksək (420 km) sürətlə gedərsə, 13 dəqiqədən sonra təkərləri əriyər.
- * Ancaq bu demək olar ki, mümkün deyil. Çünki 8 dəqiqə sonra benzini bitir.
- * Eskimoslarda ailəsindən məmnun olmayan uşaq istədiyi başqa bir ailə ilə birlikdə yaşaya bilər.
- * İnsan ömrünün 10 ilini işləməklə keçirir. (20-65 yaş arası həftədə 40 saat işləyənlər)
- * İnsan ömrünün 90 faizini qapalı mühitdə keçirir.
- * İnsan ömrü boyunca 9 il televiziya seyr edir. 2 il isə sadəcə reklamları izləyir.
- * Hər bir insan ildə 2 min yuxu görür.
- * Hər bir insan təxminən 4,5 il avtomobil idarə edir və bu insanlar ilin 3 ayını yollarada keçirir.
- * Parisin küçələrini bəzəyən şabalıd ağacları Fransaya Türkiyədən gətirilmişdir.
- * İnsan 1,5 ilini hamamda keçirir.
- * “Bugatti Veyron” avtomobili ən yüksək (420 km) sürətlə gedərsə, 13 dəqiqədən sonra təkərləri əriyər.
- * Ancaq bu demək olar ki, mümkün deyil. Çünki 8 dəqiqə sonra benzini bitir.
- * Eskimoslarda ailəsindən məmnun olmayan uşaq istədiyi başqa bir ailə ilə birlikdə yaşaya bilər.

Çində kişini iki dəfə ildırım vurdu

Çin sakinini beş dəqiqə ərzində iki dəfə ildırım vurub. Lakin o, sağ qalıb və hətta təcili yardım da özünə çağırıb. Çinin Szunyi şəhərində yaşayan Lyu Nan adlı kişi evinin yaxınlığında ağ işıq görüb və bundan sonra huşunu itirərək yerə yıxılıb. O, nə baş verdiyini başa düşənə qədər yenidən parlaq işıq görüb və yenə huşunu itirib. Lakin kişi möcüzəvi şəkildə ayılıb və bu zaman qorxu içində ona baxan ailəsini görüb. O, ildırım vurduğunu anlayıb və dərhal təcili yardım çağırıb. Zərərçəkmiş yerli xəstəxanaya aparılıb. Həkimlər onu iki dəfə ildırım vurduğunu təsdiqləyiblər. Çin sakinində ayaqlar, bel və omma nahiyyəsində üçüncü dərəcəli yanıqlar aşkar edilib.

“Həmin an dərhal huşumu itirdim və özümə gələnə qədər bir neçə dəqiqə keçdi. Sonra yenə işıq parıldadı və ildırım artıq mənə yerdə uzandığım zaman vurdu. Məni cərəyan vurduğunu bilsəm də, təsəvvür etmədim ki, ətrafımdakı bütün torpaq da elektriklişib”, - deyər Liu bildirdi. İldırım vurmaları adətən dəridə ciddi xəsarətlərin yaranmasına səbəb olur ki, Lyu Nan da istisna deyil. Nəticədə o, hələ də yanıq xəsarətləri ilə mübarizə aparır. Onun möcüzəvi şəkildə sağ qalmasından bir ay keçsə də, yanıqları hələ də sağalmayıb. Lakin hazırda vəziyyəti stabildir və həyatda olduğu üçün özünü şanslı hesab edir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, “Azərbaycan” nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Sifariş: 2219

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500